

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

Inja Pavić
KNJIŽNICE KAO TREĆI PROSTOR

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Sonja Špiranec

Zagreb, siječanj, 2018.

SADRŽAJ

1. Uvod	2
2. Koncept trećeg prostora Raya Oldenburga	2
3. Treći prostor u knjižničarstvu	7
4. Knjižnični prostori za 21. stoljeće.....	12
4.1. Revitalizacija knjižničkog prostora	17
4.2. Primjer knjižnice Olin Library, Rollins College	19
5. Kompetencije i osobine knjižničara za treći prostor	21
6. Osvrt na Gradsku knjižnicu "Ivan Goran Kovačić"	23
6.1. Projekt Besede i/in riječi (BeRi)	24
6.2. Stručni skupovi	26
6.3. Izložbe	29
6.4. Programi	30
6.5. Književni susreti i predavanja	32
6.6. Analiza događanja tijekom 2015.-2016. godine	32
7. Zaključak	37
8. Literatura	38
Prilog 1	41

1. Uvod

Koncept trećeg prostora, onako kako ga određuje sociolog Ray Oldenburg u svojoj knjizi *The Great Good Place*¹ predstavljen je u sljedećem poglavlju rada. Iako autor u navedenom djelu nigdje ne spominje knjižnice kao moguća treća mjesta, ono je polazište svih radova koji tematiziraju koncept trećeg prostora u knjižničarstvu. Oldenburg pod trećim prostorom podrazumijeva mjesta gdje se odvija neformalan i izuzetno važan dio života ljudi, u potpuno različitom okruženju od doma ili posla/škole.

Poglavlje Treći prostor u knjižničarstvu nastoji na nekoliko konkretnih povijesnih primjera pokazati da, iako se u knjižničarstvu koncept smatra suvremenom temom, on ima povijesnu utemeljenost što olakšava njegovo cjelovito sagledavanje.

Poglavlje Knjižnični prostori za 21. stoljeće osvrće se na hibridno okruženje u kojem egzistiraju današnje knjižnice, a što je omogućeno pojavom digitalne tehnologije. Nove okolnosti redefiniraju knjižnični prostor, korisnikove potrebe i želje stavljaju u središte pozornosti što neizostavno zahtijeva i revitalizaciju knjižničkog interijera.

Knjižnica 21. stoljeća zahtijeva i adekvatno obrazovanog knjižničara, stoga je sljedeće poglavlje posvećeno kompetencijama i osobinama koje bi svaki informacijski stručnjak našeg stoljeća trebao posjedovati.

Kraj rada donosi osvrt na ulogu Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" kao kulturnog, društvenog i informacijskog središta lokalne zajednice.

2. Koncept trećeg prostora Raya Oldenburga

Koncept trećeg prostora ima korijene u konceptu javnog prostora. Javni prostori imaju ključnu ulogu u urbanim društvima gdje je pojam javnosti određen političkom, prostornom i socijalnom dimenzijom, a "ono što prostor čini javnim osobine su i uloge po kojima služi javnoj svrsi, njegova pristupačnost i otvorenost te prikladnost za ostvarivanje socijalne komunikacije, odnosno za socijalizaciju"². Postojanje javnih

¹ Oldenburg, Ray. *The Great Good Place : Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of a Community*. Philadelphia : Da Capo Press, 1999. Str. 20-42.

² Ille, Jagoda. *Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao "treći prostor"*. // Narodne knjižnice kao treći prostor : zbornik radova / [urednice Dunja Marija Gabriel, Jelica Leščić]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 78.

prostora u gradovima ne zadovoljava samo svakodnevne potrebe građana, već doprinosi i stvaranju zdravijeg društva. Takvi prostori omogućuju pozitivnu društvenu interakciju i pripadaju svim članovima zajednice bez obzira na njihovu nacionalnost, dob, spol, ekonomsko stanje ili bilo koji drugi demografski aspekt. Pojam javni prostor odnosi se na različita mjesta okupljanja kao što su ulice, trgovi, parkovi, zajednička dvorišta, plaže, trgovački centri i drugi oblici prostora gdje se ljudi okupljaju.

Ishodište svih rasprava o trećem prostoru je monografija američkog sociologa urbanizma Raya Oldenburga *The Great Good Place* iz 1989., iako je sama koncepcija razrađena već 1982. godine u članku *The third place* objavljenom u časopisu *Qualitative Sociology*.³ Tek tada, nakon detaljnog Oldenburgovog istraživanja fenomena, pojam "treći prostor" ušao je u referentnu literaturu (npr. *Encyclopedia of Community*) iako sama ideja o javnom prostoru izvan doma i posla postoji već stoljećima.

Za razliku od prvog prostora, doma i radnog mjesta/škole koje je drugi prostor, treći prostori su sigurna, neutralna mjesta kojima dobrovoljno težimo i u kojima volimo boraviti družeći se s obitelji, prijateljima i uspostavljajući socijalne kontakte. To su mjesta kao kafići, društveni i sportski klubovi, knjižare, frizerski saloni, taverne, trgovine, i posjećujemo ih zbog ugone druženja, zajedništva, bez obaveza, odgovornosti ili razloga za zabrinutost. Karakterizira ih opuštena atmosfera, otvorena konverzacija, mogućnost interakcije s osobama različitog socijalnog statusa, svjetonazora i interesa, mogućnost da pripadamo grupi, ali da u isto vrijeme sačuvamo svoju privatnost, ostvarivanje društvenih kontakata, ravnopravnost svih bez obzira na podrijetlo i društveni položaj. Iz navedenih karakteristika proizlazi da su treći prostori ključni za oblikovanje lokalne zajednice i dobrobit sveukupnog života grada, a ljudi koji ih posjećuju razvijaju osjećaj pripadnosti zajednici, postaju svjesni problema u njoj, odnosno kreiraju zajednicu.

Nadalje, Oldenburg sugerira obilježja stvarnih trećih mjesta; ona bi trebala biti:

- besplatna ili vrlo jeftina
- hrana i piće nisu presudni, ali posjeduju određenu važnost

³ Velagić, Zoran. Povijesnost koncepcije knjižničnoga trećeg prostora. // Narodne knjižnice kao treći prostor : zbornik radova / [urednice Dunja Marija Gabriel, Jelica Leščić]. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 30.

- lako dostupna tako da ih ljudi mogu uvrstiti u svoju dnevnu rutinu
- u relativnoj blizini većine stanovnika zajednice
- uključuju stalne posjetitelje, one koji imaju naviku redovitog dolaženja
- udobna su i odišu dobrodošlom atmosferom
- mjesta gdje možemo sresti stare prijatelje, ali i steći nove

U svom članku *Our Vanishing "Third Places"* ⁴ već spominjani autor ističe da treći prostori nisu ništa drugo nego neformalna, javna mjesta okupljanja te navodi važnost trećih mjesta za zajednicu, jer bez njih životni stil većine sastoji se od konstantno ponavljajuće rutine dom - posao. Socijalna dobrobit i psihičko zdravlje pojedinca ovise o zajednici te autor dalje navodi da nije slučajnost što su profesije koje se bave psihološkom pomoći postale glavna industrijska grana u Sjedinjenim Američkim Državama, zahvaljujući i otuđenju koje donosi urbanizam stambenih četvrti. Niti je slučajnost da su *joie de vivre* kulture svijeta one koje treća mjesta smatraju jednako bitnim kao dom ili posao, odnosno gdje je izbalansirana participacija svih triju područja iskustva - doma, posla, trećeg mjesta. Radost života, ističe Oldenburg, ovisi o kapacitetu ljudi da uživaju u društvu onih koji žive i rade s njima i oko njih.

Nadalje, autor navodi funkcije trećih prostora važne za pojedinca i zajednicu:

1. Treći prostori pomažu ujediniti susjedstva

Za četvrti gdje nema trećih prostora karakteristično je da ljudi žive nadohvat jedni drugima tijekom godina a da se nikada ne upoznaju. Dapače, stanovnik četvrti koji poznaje tri različite obitelji smatra se svojevrsnim društvenim znatiželjnikom.

Prije nego što su lokalne taverne progane na komercijalne avenije, svaka od njih ostvarivala je osamdeset posto svog prometa u radijusu od dva bloka. Imale su istu funkciju kao engleski *pub* - kreirale su zajednicu na mjestima gdje bi se inače nalazilo mnoštvo privatnih prebivališta sa vrlo malom interakcijom između domaćinstava.

2. Treći prostori služe kao pristupne točke za posjetitelje i pridošlice u susjedstvo gdje se lako mogu pribaviti upute i razne druge informacije

Za nove stanovnike oni pružaju mogućnost brzog upoznavanja i saznavanja na koji način susjedstvo funkcionira.

Logično bi bilo pomisliti da visoka stopa mobilnosti stanovništva današnjice inspirira urbaniste na pružanje uvjeta novim stanovnicima za brzo i jednostavno upoznavanje.

⁴ Oldenburg, Ray. *Our Vanishing "Third Places"*. // *Planning Commissioners Journal* 25(1996-97), 7-9.

S obzirom da skoro petina populacije u Sjedinjenim Američkim Državama mijenja mjesto stanovanja svake godine, ne bi li bilo razumno stvoriti uvjete za brzu i laku asimilaciju novih stanovnika? Umjesto toga, tipična stambena četvrt znakovita je po nedostatku javnih mjesta okupljanja, nudeći pritom nepregledne labirinte uglavnom praznih ulica.

3. Treći prostori su "područja razvrstavanja" sukladno interesima

Iako treći prostori promiču naviku druženja općenito, bez obzira na sklonosti, oni su također i mjesta na kojima pojedinci sa specifičnim interesima pronalaze jedni druge. U trećim prostorima glazbenici amateri, ljubitelji poezije, ribiči, roncioci ..., upoznaju jedni druge i pronalaze lokalna mjesta za ostvarivanje svojih interesa. Oni su baza za bilo koju vrstu i stupanj lokalne kulture koja se javlja.

4. Treći prostori omogućuju povezivanje mladih i odraslih osoba

Djeca i mlade osobe sve manje vremena provode s roditeljima. U Sjedinjenim Američkim Državama u posljednjih tridesetak godina zajednički provedeno vrijeme djece i roditelja se prepolovilo, kao i vrijeme koje mladi provode s ostalim odraslim osobama. Djeca i mladi ljudi odrastaju u četvrtima gdje je kontakt s odraslom osobom onemogućen upravo zbog nedostatka prostora u kojima bi mogli provesti zajedničko vrijeme.

5. Treći prostori pomažu skrbiti za susjedstvo

Ljudi koji su zaposleni u trećim prostorima najčešće poznaju većinu stanovnika četvrti; skrbe za lokalnu djecu; čine razne usluge svojim posjetiteljima i općenito su u toku sa svim događanjima ili eventualnim problemima koji se tiču lokalne zajednice. Također, treći prostori služe kao mjesta okupljanja u kriznim situacijama. Ljudi žele, i potrebno im je, da u takvim situacijama budu s drugim ljudima - da pomažu i budu podrška jedni drugima, kao i da odluče o daljnjem tijeku djelovanja.

6. Treći prostori potiču političku raspravu

Od taverni pa sve do modernih kafića, trgovina, frizerskih salona treći prostori povijesno su služili kao forumi za političke debate i diskusije. Razinu naše političke pismenosti najbolje ćemo podići u interakciji s drugima, ne samo slušajući analize političkih komentatora.

7. Treći prostori pomažu u smanjivanju životnih troškova

Kada se ljudi redovito sastaju radi opuštanja i uživanja u druženju lako se formiraju grupe za međusobnu potporu. Što više vremena provodimo s ljudima to smo im skloniji

i težimo im pomoći, makar to bilo i savjetima tipa "kako uštedjeti vrijeme, trud ili novac". Katkad takve savjete dobivamo a da ih nismo niti tražili.

8. Treći prostori su zabavni

Zabavu omogućuju sami posjetioци trećih prostora. Glavna aktivnost koja se odvija u tim prostorima je konverzacija koja može biti prilično strastvena ili relaksirajuća, ozbiljna ili duhovita, informativna, pa i besmislena, a tijekom zajednički provedenog vremena ljudi se zbližavaju te je kontinuitet dolazaka neupitan. Danas, kada televizija nudi glavni oblik zabave mnogi od nas bi vrlo rado dosadu i ponavljanje televizijskih programa zamijenili s toplim čajem u društvu prijatelja i susjeda.

9. Treći prostori pružaju dar prijateljstva

Možda ne posebnog, doživotnog prijateljstva, međutim blagodat trećih prostora jest što su to neutralna mjesta, nema obveze ugošćenja te ljudi jednostavno uživaju u međusobnom druženju. Također, druženja u većim grupama stvaraju atmosferu prihvaćanja i pripadanja koju pojedinačna druženja, makar i s najboljim prijateljem, ne mogu pružiti.

10. Treći prostori važni su za umirovljenike

Omogućuju načine da ljudi ostanu u kontaktu i nakon umirovljenja te da nastave uživati u životu zajednice. Sjedinjene Američke Države su jedna od rijetkih zemalja gdje ljudi nakon umirovljenja napuštaju gradove i mjesta u kojima su radili i gdje su ukorijenjeni, i nastoje dosadu života u predgrađima zamijeniti suncem Floride. Mladi i odrasli trebaju starije ljude i doprinos koji su uvijek pružali zajednici, no isto tako i stariji ljudi trebaju zajednicu.

Zanimljiva su i osobna opažanja Raya Oldenburga navedena na kraju članka:

- Treći prostori funkcioniraju kako su opisani jedino ako su lokalni, odnosno u pješačkoj dostupnosti ljudima koje služe.
- Ne uzimajući u obzir manje iznimke, treći prostori uvijek su bili u lokalnom i neovisnom vlasništvu. Prostori kojima upravljaju velike korporacije mogu u najboljem slučaju ponuditi blage oblike trećih prostora podložne novčanim interesima udaljenih vlasnika.
- I dok treći prostori često ovise o osobitoj atmosferi koja u njima vlada, planeri bi mogli pomoći u poticanju uvjeta za stvaranje iste.

Može se zaključiti da je "treći prostor preplet ugođe fizičkog mjesta i socijalno-kulturnog značenja koje mu društvo pridaje i koji se stvara i širi međuljudskim odnosima i

društvenim ponašanjima, što znači da treći prostor nije trajno stanje jer može podlegnuti premoći jedne društvene skupine"⁵.

3. Treći prostor u knjižničarstvu

Treći prostor u knjižničarstvu smatra se suvremenom temom u području knjižničnih i informacijskih znanosti te mu stoga nedostaje povijesni kontekst. Koncept trećeg prostora u knjižničarstvu obrađivan je kao suvremeni fenomen što onemogućuje njegovo cjelovito socijalno i kulturološko sagledavanje. S druge strane kod analize povijesti koncepta važno je ne projicirati suvremene vrijednosti u prošlost. Nužno je prihvatiti da je svaki proces, pa tako i korištenje knjižničnog prostora vremenski i prostorno uvjetovan i da na njega utječe složeni sklop političkih, gospodarskih, kulturnih okolnosti u određenom društvenom kontekstu.⁶

Poznato je da se u suvremenim radovima obrađuje redefiniranje knjižničnog prostora s obzirom na nove informacijsko-komunikacijske tehnologije i svrha mu se određuje sukladno društvenim trendovima, te je onda logično prihvatiti da se i u prošlosti njegova svrha određivala sukladno društvenim kretanjima. Povijest trećeg prostora može se tražiti na razmeđu njegove suvremene koncepcije, konkretnih povijesnih primjera i saznanja iz područja povijesti knjižnica proširenim drugim znanostima.⁷

Slijedi nekoliko konkretnih povijesnih primjera.

Aleksandrijska knjižnica

Aleksandrijska knjižnica najznamenitija je knjižnica helenističkog doba, kao i cijelog grčko-rimskog svijeta. Podignuli su je Ptolemejevići, a "duhovni pokretač ove knjižnice bio je Grk Demetrije iz Falerona (oko 350. - oko 285. g. pr. n. e.), državnik i pisac, predstavnik atenske intelektualne elite koji je u Aleksandriji našao bogate i prosvijećene vladare nadahnute željom da od svoga grada učine duhovno središte cijelog helenskog svijeta"⁸. Ptolemejevići su osnovali Museion-akademiju, zamišljenu kao sveučilište cijelog helenskog svijeta te su za nju u središtu grada sagradili velebnu

⁵ Velagić, Zoran. Nav. dj., Str. 30-31.

⁶ Isto., Str. 35.

⁷ Isto

⁸ Stipčević, Aleksandar. Povijest knjige. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1985. Str. 108.

palaču od bijelog mramora ukrašenu kipovima i slikama, a do nje isto tako raskošnu zgradu knjižnice koja je trebala služiti učenim ljudima iz Museiona za njihov znanstveni i umjetnički rad. Iz djela antičkih pisaca saznajemo da je imala deset velikih prostorija i brojne police sa svicima u koje su slobodno zalazili učenjaci, služili se knjigama i raspravljali o problemima. Očigledno je da su Ptolemejevići Museionu dali svrhu "znanstveničkog trećeg prostora"⁹ pretvarajući ga u prostor druženja. Vodeći učenjaci, književnici i umjetnici tog doba imali su plaću, besplatan smještaj i hranu, kao i bogate izvore iz knjižnice. Slijedi da je Museion osmišljen kao prostor sa svrhom: "knjižnična zbirka privlačiti će intelektualce koji će se ondje osjećati ugodno i imati sve uvjete za rad, te će time knjižnici dodati vrijednost"¹⁰.

Pergamska knjižnica

Pergamska knjižnica jedina je starogrčka knjižnica za koju na osnovu arheoloških nalaza možemo izvlačiti sigurne zaključke o njezinoj arhitekturi.

Arheološkim istraživanjima dokazano je da su se velike knjižnice helenističkog doba poput Pergamske sastojale od monumentalne glavne prostorije kojom je dominirala statua božice Atene podignuta na pijedestal nasuprot glavnog ulaza. Polukružni prostori paralelni sa bočnim zidovima završavali su u malom zidu koji je činio bazu za dva metra visoke police u obliku ormarića. Ostatak zida, sve do krova bio je ukrašen nizom prozora koji su propuštali svjetlost. Prostorija je vrlo vjerojatno bila korištena za rasprave, predavanja, ceremonije i učenje. Samo manji dio zbirke čuvan je u glavnoj prostoriji jer njezin način uređenja nije mogao apsorbirati stotine tisuća svitaka koje je knjižnica posjedovala. S obzirom na konstantno obogaćivanje fonda, pomoćne prostorije dograđivane su periodički.

Rimske javne knjižnice

Rimljani unose novinu u gradnji svojih javnih knjižnica, a to su odijeljene prostorije za knjige na grčkom jeziku i knjige na latinskom jeziku.¹¹ Sve je veći broj pismenih ljudi i korisnika knjižnice, kao i knjiga, te je tomu trebalo prilagoditi i unutarnje uređenje kako bi se omogućila lakša dostupnost knjigama. Police sa svicima od papirusa bile su

⁹ Velagić, Zoran. Nav. dj., Str. 35.

¹⁰ Isto., Str. 36.

¹¹ Stipanov, Josip. Knjižnice i društvo. Zagreb : Školska knjiga, 2010. Str. 91.

umetnute u zidne niše, a središnji prostor bio je namješten stolovima te je podsjećao na modernu knjižničnu čitaonicu.

Vrlo je zanimljiv i "smještaj jedne knjižnice u vrijeme Trajanove vladavine u sklopu javnog kupališta što ga je car dao sagraditi (Trajanove terme)"¹². Knjižnice u javnim kupalištima posebnost su Rima i izvrsno ilustriraju nastojanja da se knjižnica približi čitateljima tamo gdje se oni najviše zadržavaju, jer knjiga je tu da se konzultira, iščitava i raspravlja o njezinom sadržaju. Treba napomenuti da terme u rimsko doba nisu služile samo za kupanje, nego je to bilo i mjesto poslovnih sastanaka i druženja. U javnim kupalištima okupljaju se pjesnici, znanstvenici, filozofi, ali i običan puk, te knjiga tako postaje javno dobro. Ovaj rimski oblik knjižničnog trećeg prostora možda najbolje odgovara njegovom modernom shvaćanju.

Rani srednji vijek

U osvit srednjeg vijeka nestaje dotadašnji politički, društveni i kulturni ustroj. Nema više urbanih i kulturnih središta, pismenost opstaje samo u oazama poput samostana i kod preostalih pripadnika nekadašnje intelektualne elite. Takvo društvo može funkcionirati bez pismenosti te zato nema potrebe za knjigom, slijedom toga ni za knjižnicama. One knjižnice koje postoje služe samostanima, kaptolima, gradovima ili vladarima uz koje su bile vezane, dakle služe ustanovama, te se stoga tijekom ranog srednjovjekovlja ne može govoriti o knjižničnom trećem prostoru.

Rane sveučilišne knjižnice

Sveučilišne knjižnice 13. i 14. stoljeća imaju prostor sa posebnim namještajem, a čitatelji sjede jedan pokraj drugoga i koriste ga za druženje i razgovor o čemu svjedoče knjižnična pravila koja zahtijevaju tišinu.

Humanizam i renesansa

Pojava humanizma i renesanse te izum tiskarstva odredili su početak novog vijeka. Nakon više stoljeća stagnacije raste zanimanje za znanost što pogoduje razvoju pismenog stvaralaštva, a time i knjigama te razvoju knjižnica. Javljaju se novi primjeri trećeg prostora kao što su knjižnica Marciana (Venecija), prva javna knjižnica otvorena za znanstvenike i studente u Veneciji, Biblioteca Laurenziana u Firenci, a jedan od

¹² Stipčević, Aleksandar. Nav. dj., Str. 118.

važnijih je i Vatikanska knjižnica. Njezin osnivač papa Nikola V. sanjao je o velikoj knjižnici koja je za njegovo doba trebala imati isto značenje kao i Aleksandrijska za antiku te je stoga planirao sagraditi veliku zgradu za njezin smještaj. Njegov naum ostvario je papa Siksto V. (1521.-1590.) podigavši veličanstvene prostorije s otvorenim i osvijetljenim sobama za čitanje.

Znakovito je i vidljivo iz navedenih primjera da su sačuvane informacije o fondu, nabavi, organizaciji poslovanja puno rjeđe od onih vezanih za znanstveni rad, uređenje prostora, razmjenu mišljenja, odnosno onih aktivnosti koje zbirke omogućuju.

Također se iz navedenih primjera može zaključiti da koncept trećeg prostora ima temelje u prošlosti i da se može povijesno sagledavati uz prihvaćanje isprekidanosti razvoja koncepta i činjenice da se antički i srednjovjekovni treći prostor ne može izjednačiti s njegovim modernim shvaćanjem. Tek u 19. stoljeću kada knjižnice počinju pripadati javnom području, kada ideja knjižnice kao mjesta susreta prelazi u sve brojnije narodne knjižnice, počinje se razvijati suvremena koncepcija trećeg prostora. Zaključno, na osnovu navedenih primjera i već navedenog modela prema kojem se povijest trećeg prostora može tražiti na razmeđu njegove moderne koncepcije, povijesnih primjera i saznanja iz povijesti knjižnica, tri uvjeta pod kojima je moguće govoriti o povijesnim primjerima trećeg prostora su sljedeća:

- ako arhitektonska rješenja (na temelju arheoloških nalaza) potvrđuju mogućnost okupljanja ili to pisani izvori potvrđuju,
- ako je zbirka ili neka druga knjižnična usluga bila smisao okupljanja,
- ako je zbirka bila otvorena pojedincima i skupinama izvan ustanove koja ju je prikupljala.¹³

Karakteristike suvremenog koncepta trećeg prostora, onako kako ga definira Oldenburg, omogućile su brz prihvrat koncepta u području knjižničarstva. Koncept je u knjižničarskoj zajednici prisutan od ranih devedesetih. Naime, otprilike tada utjecajna Oldenburgova knjiga *The Great Good Place* pročitana je i apsorbirana od strane knjižničnih profesionalaca.

Uzimajući u obzir ranije navedene karakteristike, knjižnicama se pruža mogućnost da postanu idealna treća mjesta jer su u njih svi dobrodošli bez obzira na dob, društveni ili imovinski status, a tu posebno prednjače narodne knjižnice koje kao "mjesni prilaz

¹³ Velagić, Zoran. Nav. dj., Str. 39-40.

znanju osiguravaju osnovne uvjete za učenje kroz cijeli život, neovisno odlučivanje i kulturni razvitak pojedinaca i skupina"¹⁴. Međutim, ne treba smetnuti s uma ni ostale vrste knjižnica (sveučilišne, školske, specijalne) koje također zadovoljavaju uvjete da budu treća mjesta u svojim zajednicama. Sve one članovima zajednice ne vodeći računa o njihovim osobnim preferencijama, dobi i ekonomskom statusu omogućuju društvene interakcije te pružaju pristup informacijama i mnogobrojnim vrstama usluga u sigurnoj i afirmativnoj okolini. Knjižnice "omogućuju ljudski kontakt i društveno iskustvo, nastoje promicati usluge, socijalnu jednakost i uvažavanje ljudske različitosti"¹⁵. Čineći to, one postaju savršena mjesta susreta ljudi različitih profila. Užurbanost današnjice, kada ljudi postaju sve više dislocirani od obitelji, prijatelja, ali i tradicionalnih struktura kao što su crkve, društveni i rekreacijski klubovi, političke stranke, pruža priliku knjižnicama da postanu centralne točke zajednica. Suvremeni način života iziskuje od ljudi visoku razinu angažiranosti i motiviranosti u tzv. drugom prostoru koji se odnosi na posao/školu, te se knjižnice kao treći prostor trebaju profilirati kao mjesta susreta "niskog intenziteta"¹⁶ gdje prevladava tolerancija i gdje se konverzacija odnosi na pitanja važna za lokalnu ili širu zajednicu.

Upravo osnovna mjerila trećih mjesta kao što su "dostupnost tako da ih ljudi mogu uključiti u svoju rutinu, redovitost dolazaka više ljudi, ugodna atmosfera, moraju biti besplatna ili vrlo jeftina"¹⁷ kojima knjižnice udovoljavaju, omogućuju njihovo promicanje kao trećih prostora.

Mjesta "niskog intenziteta" poput knjižnica, poglavito narodnih, onemogućuju daljnje podjele u društvu, doprinose društvenom kapitalu zajednice te postaju njezina dodana vrijednost. Pri tom društveni kapital možemo definirati kao "skup kulturnih osobina koje stvaraju i održavaju međusobno povjerenje i suradnju među članovima određene društvene zajednice"¹⁸.

Neki od načina kojima narodne knjižnice doprinose društvenom kapitalu zajednice su sljedeći:

- pružaju slobodan pristup internetu i ostalim elektroničkim izvorima informacija,

¹⁴ UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice. [citirano 2017-10-14]. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm

¹⁵ Lawson. Karen. Libraries in the USA as traditional and virtual "third places". // New Library World 105, 1198/1199(2004), 127.

¹⁶ Velagić, Zoran. Nav. dj., Str. 31.

¹⁷ Lawson, Karen. Nav. dj., Str. 125.

¹⁸ Štulhofer, Aleksandar. Društveni kapital i njegova važnost. // Socijalna rekonstrukcija zajednice / ur. D. Ajduković. Zagreb : Društvo za psihološku pomoć, 2003. Str. 79-98. [citirano:2017-10-02]. Dostupno na: http://www.ffzg.unizg.hr/socio/astulhof/tekstovi/astulhof_drustvkap.pdf

- educiraju i pomažu korisnicima da pronađu i vrednuju informaciju, te tako stvaraju informacijski pismene i bolje informirane građane,
- specijalnim programima omogućuju i potiču cjeloživotno obrazovanje i pismenost u zajednici,
- uspostavljaju veze unutar zajednice između pojedinaca, grupa i lokalne samouprave.¹⁹

Mnogi radovi koji obrađuju treći prostor u knjižničarstvu postavljaju pitanje redefiniranja knjižničkog prostora s obzirom na nove tehnologije. Posebna pozornost pridaje se mogućnosti izgradnje "virtualnog trećeg prostora"²⁰ preko knjižničkih internetskih stranica. Od kreatora mrežnih stranica očekuje se da repliciraju fizički osjećaj prostora knjižnice, jer kako Lawson navodi u svom radu, "korisnici interneta žele informaciju, ali isto tako i osjećaj zajedništva"²¹. Virtualne knjižnice, navodi dalje Lawson, morati će se truditi da ne izgube vrline koje su stekle kao tradicionalni treći prostori i težiti da budu modeli virtualnog trećeg prostora. Internet su vrata koja vode u budućnost, ali isto tako internet je i mjesto gdje se čuvaju uspomene kao što je vidljivo iz mnogih postojećih povijesnih mrežnih stranica. Vrijednost fizičkih prostora knjižnice kao institucije koja reflektira našu kulturu biti će sve važnija, trebati ćemo ju sve više kao polazište u kreiranju virtualnih prostora. Možemo zaključiti da se fizički i virtualni knjižnički prostori ne isključuju, već se međusobno nadopunjuju.

4. Knjižnički prostori za 21. stoljeće

Krajem devedesetih godina prošlog stoljeća pojava izvorno digitalne i digitalizirane građe, posebice knjige u elektroničkom obliku, bacila je sjenu na budućnost tiskane knjige, a samim time i važnost knjižnica kao isključivo prostora za zbirke i njihove korisnike. Međutim, iako sve više dominira, digitalna građa nije istisnula analognu (tiskanu), već se uklopila u ustanovu kao još jedna sastavnica njezine ponude. Također, knjižnica je proširila svoje funkcionalnosti nudeći nove programe koji su

¹⁹ Harris, Cathryn. Libraries with lattes : the new third place. // *Aplis* 20, 4(2007), 146.

²⁰ Lawson, Karen. Nav. dj., Str. 127.

²¹ Isto

određeni društveno-ekonomskim potrebama zajednice a koji uključuju zabavu, umjetnost, brigu o zdravlju, cjeloživotno obrazovanje, odnosno sve što može privući i zadovoljiti njezine korisnike.

Većina današnjih knjižnica uspješno je migrirala iz analognog u digitalni svijet te egzistira u hibridnom okruženju nudeći tradicionalne knjižnične usluge, kao i one omogućene novim tehnologijama. Aktivnosti kao što su *online* pretraživanje, preuzimanje, arhiviranje, korištenje digitalnih zbirki dovele su do zastarijevanja nekih knjižničnih standarda poput kartičnog knjižničnog kataloga ili mikrofilma. Dostupnost brojnih digitalnih izvora kao što su internet knjižare, e-knjige, besplatne digitalizirane zbirke promijenile su prostorne potrebe knjižnica kao i zahtjeve korisnika, a dovele su u pitanje i budućnost knjižnica u vremenu interneta. Knjižnica 21. stoljeća je institucija koja se bori sa svojim vlastitim značenjem u društvu transformiranom digitalnom tehnologijom.²² Svoju ulogu primarnog izvora informacija knjižnica je morala podijeliti sa takmacima kao što su Google, Amazon ili Barnes & Noble. Ogromna količina informacija dostupna je 24/7, uglavnom su dobro organizirane i lako dostupne. Postavlja se pitanje što knjižnice mogu ponuditi korisniku a što on ne može pronaći pomoću internetske tražilice te da li će biti održive u budućnosti. Ukoliko žele i dalje imati važnu ulogu u pronalaženju i dobavljanju informacija knjižnice će se sve više morati fokusirati na potrebe i želje svojih korisnika. Osim pribavljanja traženog sadržaja, dostupnost novih tehnologija i tehničke opreme kao i odgovarajuće fizičko okruženje biti će sve važnije. Knjižničari već počinju isticati ulogu knjižnice kao informacijskog središta za one koji žele točnu i provjerenu informaciju.

Strategije koje knjižnicama omogućuju zadržavanje postojećih i privlačenje novih korisnika uključuju:

- a) knjižnica kao središte zajednice,
- b) knjižnica kao središte izvrsnosti,
- c) pristup tehnologiji i stručnom znanju koje omogućuje njezino korištenje,
- d) pružanje inovativnih usluga,
- e) pribavljanje sredstava i postizanje prepoznatljivosti putem zagovaranja i marketinga²³

²² Lushington, Nolan; Rudolf, Wolfgang; Wong, Lilian. Libraries : A Design Manual. Basel : Birkhaeuser, 2016. Str. 12.

²³ Lushington, Nolan; Rudolf, Wolfgang; Wong, Lilian. Nav. dj. Str. 16.

a) Društvene mreže ukinule su geografske granice, vrijeme i financijske izdatke te omogućile milijunima ljudi da međusobno komuniciraju, no nisu ukinule ljudsku potrebu za mjestom gdje su prihvaćeni i dobrodošli i gdje mogu sresti ljude sličnih interesa. Ljudi teže mjestima gdje su primijećeni i gdje se osjeća njihov nedolazak. Knjižnice mogu pružiti takvo utočište, a to je od velike važnosti za društvo gdje se osobni kontakti sve više šire, ali su isto tako sve plići. Mnogi ljudi, posebice zapadnog svijeta, žive u izolaciji i otuđenju dok su istovremeno "društveno umreženi" i "elektronički dostupni". Knjižnica umjesto toga može ponuditi udoban prostor i okolinu koja potiče smirenost i kontemplaciju, kao i inspiraciju i intelektualni poticaj, drugim riječima osjećaj zajedništva. Iz tog razloga dizajn novijih knjižničnih interijera prilagođen je različitim vrstama korisnika. Valja istaknuti primjer knjižnice *Cerritos Library*²⁴ iz Kalifornije čiji dječji odjel uključuje akvarij, interaktivne ekrane, svjetionik, čak i velikog tiranosa. Knjižnični namještaj stilski varira od 19. stoljeća pa do art decoa. Ovaj koncept koji crpi inspiraciju iz obližnjeg Disneylanda i smatra pružanje zabave dijelom suvremenog knjižničnog poslovanja donio je knjižnici mnoge nove korisnike.

Knjižnice se uključuju i u obostrano korisna partnerstva, npr. dijele prostor sa lokalnim poslodavcima ili neprofitnim organizacijama, osiguravaju prostore za agencije koje se bave obiteljskim uslugama, izdaju putovnice, nude ugostiteljske usluge, otvaraju ogranke u trgovačkim centrima.

Mnoge knjižnice osmislile su specijalne programe za ciljane skupine korisnika. Uglavnom su to prostori za tinejdžere, međutim postoje knjižnice koje su redizajnirale dio svog prostora i učinile ga atraktivnim starijim korisnicima i posjetiocima. Tako su npr. inkorporirale u svoj dizajn stolice za njihanje poslagane u krug koji omogućuje međusobnu konverzaciju i velike ekrane na dodir koje lako mogu koristiti osobe slabijeg vida. Na raspolaganju su im i knjige tiskane velikim slovima, digitalizirane snimke vinilnih ploča, kao i specijalni programi poput učenja raznih društvenih igara koje vode njihove kolege volonteri.

Zanimljivo je spomenuti da su neke knjižnice uvele i prostor za prijam korisnika, svojevrsnu recepciju, što je i inače karakteristično za uslužne djelatnosti.

b) Knjižnice teže da postanu središta izvrsnosti na način da pomažu rješavati probleme u svojim zajednicama. Svijetao primjer tih nastojanja su Sjedinjene Američke Države, i to ne smo u jednom vidu. Knjižnice u Sjedinjenim Američkim Državama tako

²⁴ Cerritos Library. [citirano: 2017-11-03]. Dostupno na: <http://menu.ci.cerritos.ca.us>

pomažu lokalnom stanovništvu nakon prirodnih katastrofa. Brojne su knjižnice postale trenutačno utočište mnogim stanovnicima nakon tropskih oluja koje su poharale njihove zajednice. Omogućile su stradalnicima korištenje bežičnog interneta kao i mogućnost uporabe svih mogućih elektroničkih naprava. Također, knjižnice su pomagale lokalnom stanovništvu u ispunjavanju obrazaca za traženje pomoći, a sada već mnoge organiziraju tečajeve i praktične radionice koje pripremaju lokalne stanovnike za moguće katastrofe.

Nakon ulaska Sjedinjenih Američkih Država u recesiju mnoge zajednice bilježe visoku stopu nezaposlenosti. Knjižnice su bile među prvim ustanovama kojima su se stanovnici obratili tražeći pomoć pri pronalaženju zaposlenja. One su omogućile korisnicima edukaciju u vidu računalnih tečajeva, preuzimanja i ispunjavanja obrazaca, sastavljanja i predaje rezimea, a mnoge od njih sponzoriraju programe koji su od vitalnog značaja nezaposlenima.

Mnoga istraživanja provedena u Sjedinjenim Američkim Državama pokazala su da iako su korisnici uglavnom zadovoljni knjižničnim fondom i ostalim informacijskim izvorima, imaju dosta pritužbi na knjižničku uslugu.²⁵ Tako se korisnici žale na ograničeno ili neprikladno radno vrijeme, članarine, zakasnine, pooštrene uvjete povratka građe, ograničenja pri korištenju građe, uporabu *online* kataloga i općenito slabiju uslugu. Kao dio tih nastojanja, a i stoga što žele biti viđene u pozitivnom svjetlu kao mjesta izvrsnosti, knjižnice su odlučile proučiti i prenijeti pozitivna iskustva iz uslužnih djelatnosti što se pokazalo kao izvrsno ulaganje.

c) Svaki dan sve više ljudi posjećuje knjižnicu virtualno, a oni koji se odluče doći u samu zgradu često to čine da bi koristili informacijsko-komunikacijsku tehnologiju ili da bi naučili upotrebljavati vlastite uređaje. Stoga mnoge knjižnice osposobljavaju vlastite zaposlenike za korištenje e-čitača, tableta, preuzimanje elektroničkog sadržaja koji ustanova posjeduje da bi oni kasnije svoje znanje prenosili korisnicima. Pojedine knjižnice i posuđuju svoju opremu ostalima u svrhu edukacije. Također, vrhunska tehnologija poput 3D pisača ili laboratorija za audiovizualnu umjetnost i digitalne medije nije više novost u mnogim knjižnicama zapadnog svijeta.

d) Očekivanja današnjih korisnika mnogo su viša nego prije dvadesetak godina. Minimum koji očekuju jest udoban interijer, dugo radno vrijeme, zanimljive programe i građu za sve dobne skupine i moguće interese, kafiće i vrhunsku tehnologiju.

²⁵ Lushington, Nolan; Rudolf, Wolfgang; Wong, Lilian. Nav. dj., Str. 18.

Neke od ideja koje su već ostvarene u razvijenom svijetu su sljedeće: ²⁶

- fitness bicikli koji omogućuju istovremeno vježbanje i čitanje
- kuhinja uklopljena u interijer knjižnice sa svrhom zbližavanja članova zajednice, promoviranja zdravog života i boljih prehrambenih navika, izražavanja kreativnosti
- barkod na mobilnom telefonu, a ne na članskoj iskaznici; aplikacija koja zamjenjuje člansku iskaznicu
- *online* čitateljski klub sa e-knjigama dostupnim članovima knjižnice na mrežnoj stranici ustanove
- pristup korisnicima filmskoj opremi, 3D pisačima, skenerima, audio opremi u svrhu kreiranja vlastitog sadržaja
- motiviranje članova knjižnice koji često putuju da daruju knjige sa svojih putovanja
- *drive-in* za posudbu i povrat knjiga što je vrlo popularno kod majki sa malom djecom jer ne moraju izlaziti iz automobila

e) Knjižnice povezuju marketing i zagovaranje što je veoma važno za narodne knjižnice jer najveći dio sredstava za njihovo financiranje osigurava lokalna samouprava i porezni obveznici. Stanovnici lokalne zajednice vide knjižnicu kao plemenito mjesto koje doprinosi kvaliteti njihovog svakodnevnog života kao npr. škole, vatrogasna društva ili policijske postaje. Stoga su oni najbolji promicatelji vrijednosti koje knjižnica pruža svojom djelatnošću, i to posebice pred lokalnim financijerima. Naravno, ne treba smetnuti s uma ni same knjižničare koji raznim marketinškim alatima trebaju isticati sve ono što knjižnice čine za svoje korisnike i zajednicu.

Razlozi što knjižnice kontinuirano opstaju jest njihova sposobnost prilagodbe. Knjižnice su sposobne shvatiti i prilagoditi se potrebama zajednice, kao i sudjelovati u rješavanju problema iste. U današnjem vremenu društvenih medija knjižnice pružaju usluge mnogim korisnicima koji niti ne posjećuju njezin fizički prostor. Unatoč tome, knjižnice moraju oblikovati fleksibilne prostore prilagođene novim načinima uporabe i novim tehnologijama. I dok će knjižnice možda trebati sve manje prostora za tradicionalnu građu, zasigurno će trebati sve više prostora za korisnike koji stvaraju vlastite sadržaje i članove zajednice koji se druže i razmjenjuju ideje.

²⁶ Public Libraries News. [citirano: 2017-10-19]. Dostupno na:
<http://www.publiclibrariesnews.com/practitioners/ideas-and-innovations-in-public-libraries>

4.1. Revitalizacija knjižničnog prostora

Općenito, obnavljanje knjižničnog interijera je neophodno da bi knjižnica ostala prepoznatljiva, vitalna i vidljiva. Tipično, revitalizaciju knjižničnog prostora inicira sama ustanova ili lokalna samouprava (osnivač), ali iz različitih pobuda. Lokalni financijer takav proces započeti će imajući na umu samu zgradu odnosno njezino tehničko održavanje, dok će knjižnica biti motivirana potrebama i željama korisnika, sadržajima koje nudi, kao i strukturom knjižničnog fonda.

Kada govorimo o oblikovanju knjižničnog prostora, zanimljiva je činjenica da knjižnica ima tri različita lica što vuče korijen iz prošlosti. Za stare Grke riječ knjižnica (lat. *bibliotheca*) imala je tri značenja. Spominjući knjižnicu Grci su mislili na samu zgradu (prostorije u kojima su smještene knjige), zbirku knjiga ili organizaciju knjižnice.²⁷ Ta tri lica, arhitektura, građa i organizacija knjižnice susreću se i ujedinjuju u dizajnu interijera. Knjižnični interijer određuje način na koji knjižnica funkcionira, odnosno mora biti usklađen sa organizacijom knjižničnog poslovanja. Možemo to reći i na sljedeći način: kada arhitekti i knjižničari ne surađuju u oblikovanju knjižničnog interijera, san arhitekta može postati noćna mora knjižničara. Arhitekt mora u potpunosti razumjeti knjižnično poslovanje da bi bio u mogućnosti dizajnirati adekvatan prostor.

Začetak suvremenog europskog dizajniranja knjižničnog prostora seže u 1984. godinu i gradsku knjižnicu u njemačkom gradu Gueterslohu.²⁸ Spomenuta knjižnica među prvima je raskinula sa tradicionalizmom i uvela nove elemente u poslovanje knjižnice kao što je kafić, uređaji za brz povrat knjiga i poseban dizajn prostora za specijalne zbirke. Slijedi ju 1993. godine knjižnica iz Muenstera sa za ondašnje vrijeme inovativnom podjelom knjižničnog fonda u tri različita prostora: "arhivska zbirka, standardna zbirka i posebno istaknuti dio zbirke"²⁹, primjer izvrsnog oblikovanja višerazinskog prostora.

Kako se društveni kontekst mijenja sve brže tako i potreba za obnavljanjem knjižničnog prostora raste. Današnje digitalno doba i socijalno okruženje iniciralo je revitalizaciju knjižničnog prostora jer on u mnogim slučajevima više ne zadovoljava stvarne potrebe korisnika. Knjige djelomično nestaju iz glavnog fokusa interesa korisnika, a nove funkcionalnosti poput tečajeva, predavanja, seminara, radionica, glazbenih

²⁷ Lushington, Nolan; Rudolf, Wolfgang, Wong, Lilian. Nav. dj., Str. 96.

²⁸ Isto., Str. 97.

²⁹ Isto.

performansa, debatnih klubova ulaze na velika vrata u knjižnični prostor. Knjižnice postaju prostori socijalne emancipacije manjina, mjesta koja će socijalno ugroženima pomoći u ponovnoj integraciji, mjesta kulturnih susreta i cjeloživotnog učenja. Da bi udovoljila tim novim funkcionalnostima knjižnica treba prostor za učionice, specijalizirane radionice, mjesta za učenje pojedinaca i grupa, kafiće za neformalno druženje, prostore za održavanje različitih kulturnih događanja. Te nove funkcionalnosti redefiniraju "brand knjižnice"³⁰ i to je prilika za revitalizaciju knjižničkog prostora koju one ne bi smjele propustiti.

Napredak informacijsko-komunikacijske tehnologije, sveprisutni pametni telefoni stvaraju neku vrstu društveno-fizičkog vakuuma, te knjižnice moraju pronaći i tehnička rješenja da neutraliziraju taj zrakoprazni prostor. Razvoj tehnologije nudi npr. mogućnost da knjižnica obavijesti korisnika da su mu prijatelji u zgradi, zidove poput ekrana koje posjetitelji mogu koristiti, stolove na dodir koji omogućuju dijeljenje fotografija, prostorije u kojima korisnici mogu prilagođavati boje, zvuk, akustiku, slike i mirise. U bliskoj budućnosti sve više ćemo svjedočiti prisutnosti digitalne tehnologije u arhitekturi i spajanja te dvije profesije u "digitekturu"³¹, odnosno klasična razlika između digitalnog (komunikacije) i arhitekture (prostora) sve će se više smanjivati.

Paco Underhill u svom djelu *Zašto kupujemo*³² navodi četiri faze kroz koje svaki potencijalni korisnik treba proći da bi ostvario kupnju, odnosno u našem slučaju posudio knjigu. Isprva mora biti privučen da uđe u knjižnicu, zatim kada je u prostoru knjižnice prilazna zona mora korisniku dozvoliti usporavanje i mogućnost otvaranja prema sadržaju knjižnice. Treća faza sastoji se od razlikovanja knjižničnih odjela što se može postići velikim ekranima i različitim grafičkim alatima. Posljednja faza je faza interakcije sa samom knjigom. Da bi se korisniku skrenula pažnja na određenu knjigu ili zbirku knjiga potrebna je vizualna komunikacija i tu je bitan vizualni identitet knjižnice. Nadovezujući se na maloprije spomenuti vizualni identitet, klasični knjižnični interijer uglavnom je ujednačeno dizajniran, sa jednom vrstom podnog pokrova, izbalansiranih boja i istim intenzitetom osvjetljenja u cijelom prostoru. Međutim, kod obnavljanja mogao bi se prostor osvježiti najnovijom vrstom materijala i širim spektrom boja. Očigledno je da se različitim teksturama, bojom i osvjetljenjem mogu naglasiti specifičnosti pojedinih odjela i olakšati komunikacija korisnicima. Npr., crvena boja

³⁰ Isto., Str. 99.

³¹ Isto.

³² Underhill, Paco. *Zašto kupujemo*. Zagreb : Olympic international, 2006. Str. 67-80.

očigledan je izbor za knjige kriminalističke i ljubavne tematike. Također, nove funkcionalnosti knjižnica zahtijevaju i nov način uređenja interijera. Tradicionalni knjižnični namještaj kao što su police, pultovi, stolice treba nadopuniti novim elementima kao što su udobne fotelje, salonski namještaj, espresso aparati.

4.2. Primjer knjižnice Olin Library, Rollins College

Kada je Rollins koledž utemeljen 1885. godine njegova knjižnična zbirka sastojala se od Biblije i rječnika.³³ Od tada knjižnica koledža promijenila je više lokacija do izgradnje *Olin Library* 1985. godine. Knjižnica uključuje računalne laboratorije, prostore za suradničko učenje, konferencijske sobe, predavaonice kao i prekrasnu toranjsku sobu koja nadgleda cijeli kampus i jezero Virginia. Izgrađena je u španjolskom kolonijalnom stilu donacijom vrijednom 4,7 milijuna dolara od strane F. W. Olin fondacije, a prostire se na četiri razine.³⁴ Sljedećom donacijom osnovan je Centar za elektroničko istraživanje i informacije (*Olin Electronic Research and Information Center*) opremljen vrhunskom tehnologijom, a daljnjom obnovom prostora uspostavljen je i Centar za kreativnost (*Center for Creativity*).³⁵ Knjižnični fond trenutno uključuje tisuće svezaka periodike, serijskih publikacija, elektroničkih izvora, brojne specijalne zbirke i stotine kompaktnih diskova, DVD-a i videokazeta.

Knjižnica koledža Rollins učinila je značajne korake u transformaciji prostora knjižnice u treći prostor kampusa. Revidirala je svoju misiju i u nju uključila izjavu "dobrodošla sredina za sve članove lokalne zajednice Rollins"³⁶. Knjižnica je kreirala svoju novu ulogu u zajednici i njezin je zadatak konstantno promišljanje o knjižnici kao trećem mjestu. Misija i dalje ostaje služenje akademskoj zajednici, međutim najvažniji je zadatak uklanjanje prepreka i omogućavanje korisnicima da koriste prostor onako kako njima odgovara vodeći se svojim obrazovnim i društvenim potrebama, ali i dalje imajući mogućnost korištenja izvanrednih informacijskih izvora i usluga. U tu svrhu knjižnica je dozvolila korištenje hrane i pića, ponuda i radno vrijeme kafića u središtu zgrade je

³³ Rollins. [citirano: 2017-10-23]. Dostupno na: www.rollins.edu/library/about/history.html

³⁴ Isto.

³⁵ Isto.

³⁶ Montgomery, Susan E.; Miller, Jonathan. *The Third Place : the Library as Collaborative and Community Space in a Time of Fiscal Restraint. // Leveraging Library Resources in a World of Fiscal Restraint and Institutional Change / edited by Kevin B. Gunn and Elizabeth Dankert Hammond. New York : Routledge, 2013. Str. 103.*

proširena. Glavni kat knjižnične zgrade pretvoren je u otvoreni prostor za razgovore i diskusije gdje studenti mogu sresti svoje kolege i raspravljati o stručnoj literaturi ili jednostavno neformalno čavrljati. Također, studenti se mogu družiti i u prostorima za grupno učenje koji se nalaze na više mjesta u zgradi. Učionice i sobe za sastanke koje se mogu unaprijed rezervirati ohrabruju studente, pripadnike fakultetske zajednice i ostale zaposlenike da na knjižnicu gledaju kao na prikladan prostor za formalno i neformalno sastajanje i druženje. Knjižničari su vrlo zadovoljni postignutim i ističu da studenti sa simpatijama knjižnicu nazivaju "Klub Olin"³⁷. Ipak, svaki kat posjeduje i mirna mjesta za individualno učenje. Izazov s kojim se knjižnica suočava jest kako uskladiti želje korisnika za dobrodošlom i ugodnom atmosferom i istovremeno ispuniti njihovu potrebu za mirnim mjestom koje inspirira učenje i istraživanje. Stoga se knjižnično osoblje izuzetno trudi da ih se ne doživljava kao "knjižničnu policiju"³⁸. Atmosferu svakog prostora knjižnice kreiraju sami korisnici prema svojim potrebama. Knjižnica je također razvila partnerstva i suradnju sa odjelima fakulteta i sudjeluje u studentskim aktivnostima i događanjima. Domaćin je projekciji filmova *Globe Peace Film* festivala, čitalačkim klubovima, zabavama tijekom izborne noći, a u vremenu upisa na fakultet cijeli prostor knjižnice usmjeren je na akademsko savjetovanje. U svojim izložbenim prostorima knjižnica potiče izlaganja studentskih umjetničkih radova, projekata različitih fakultetskih usmjerenja, događanja koja organizira studentska zajednica, a ne knjiga ukoliko nisu izuzetno rijetke, jer smatra da su knjige za korištenje i postavljanjem knjiga kao izložaka smanjuje se njihova dostupnost. Navedene aktivnosti pružaju lokalnoj zajednici Rollins osjećaj da je knjižnica njihov prostor, mjesto unutar kojeg mogu izražavati svoje stavove i inicirati rasprave bitne za dobrobit vlastite zajednice. Možemo zaključiti da će razvoj knjižnice kao mjesta sa korisnikom u središtu interesa doprinijeti mnogo više uspjehu studenata nego tradicionalna uporaba prostora.

³⁷ Isto., Str. 104.

³⁸ Isto

5. Kompetencije i osobine knjižničara za treći prostor

Kompetencije su znanja, vještine i stavovi potrebni za obavljanje nekog posla. Govorimo o osam ključnih kompetencija koje se smatraju minimumom standarda za sve obrazovne sustave, a one su: komuniciranje na materinjem jeziku, komuniciranje na stranim jezicima, matematičke kompetencije i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, digitalna kompetencija, usvajanje vještine učenja, društvene i građanske kompetencije, osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, kreativno izražavanje i sudjelovanje u kulturnim i umjetničkim događanjima.³⁹ Sve su ključne kompetencije jednako važne, što znači da se temelje na ciljevima koji se ugrađuju u sve studijske predmete. Učenje za stjecanje kompetencija podrazumijeva se na svim razinama obrazovanja, i u stručnom usavršavanju, a da bi se kod polaznika razvila određena kompetencija, potrebno je utvrditi: - koja su mu znanja potrebna

- koje vještine za primjenu znanja,
- koji stavovi vezani za predmetna znanja,
- kojim će se metodama i postupcima oni ostvariti,
- kako će se vrednovati ostvarenost kompetencije,
- koji su nastavni mediji potrebni za takav proces.⁴⁰

Proces *Usklađivanja obrazovnih struktura u Europi* ⁴¹ svrstava kompetencije u dvije kategorije: područno-specifične i generičke ili prenosive.

Područno-specifične kompetencije usko su povezane s određenim područjem, te se još nazivaju i akademskim, a čine jezgru studijskog programa i uključene su u svaki obrazovni ciklus.⁴² Generičke kompetencije su skup znanja i vještina koje možemo prilagođavati potrebama raznovrsnih stručnih poslova i imaju široku primjenu u različitim djelatnostima.

U knjižničarstvu su bitne ALA-ine (*American Library Association*) kompetencije jezgre knjižničarstva koje definiraju temeljna znanja koja moraju imati sve osobe koje stječu stupanj magistra struke na knjižničarskim i informacijskim studijima, a knjižničari koji

³⁹ Cjeloživotno učenje knjižničara : ishodi učenja i fleksibilnost / ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala. [citirano: 2017-10-24]. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf>

⁴⁰ Isto

⁴¹ Tuning educational structures in Europe. [citirano: 2017-10-24]. Dostupno na: www.unideusto.org/tuningeu/

⁴² Machala, Dijana. Knjižničarske kompetencije : pogled na razvoj profesije. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada ; Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 21.

rade u školskim, specijalnim, narodnim i sveučilišnim knjižnicama moraju imati specijalizirana znanja koja nisu navedena u dokumentu asocijacije.

Prema SLA (*Special Library Association*) stručne kompetencije koji svaki informacijski stručnjak 21. stoljeća mora posjedovati su: upravljanje informacijskim organizacijama, upravljanje građom, upravljanje informacijskim uslugama, primjena informacijskih pomagala i tehnologija.

Osobne kompetencije su sljedeće: traga za izazovima, iskorištava nove mogućnosti, vidi širi kontekst, učinkovito komunicira, jasno izlaže ideje, stvara partnerstva, gradi okruženje uzajamnog poštivanja i povjerenja, poštuje i cijeni različitost, koristi timski pristup, određuje prioritete, razmišlja kreativno i inovativno, prepoznaje važnost stručnog umrežavanja, uravnotežuje obveze na poslu, obitelji i zajednici, ostaje fleksibilan i pozitivan u vremenu stalnih promjena, slavi vlastita i postignuća drugih.⁴³

Već posjedovanjem navedenih osobnih kompetencija i samom prirodom svoga posla, knjižničari nude korisnicima treći prostor, mjesto gdje se ogleda društvena, emocionalna uloga knjižnice. To je prostor učenja, druženja, istraživanja, zabave.

Važno je uzeti u obzir da knjižnice 21. stoljeća više nisu isključivo zatvorene u stvarnim, fizičkim zidovima knjižnične zgrade. Zbog potreba učenja na daljinu sveučilišne knjižnice prve su srušile te zidove, no zahtjevi za dostupnošću svih vrsta informacija i usluga od kuće prisutni su u svim vrstama knjižnica. Ako ljudi mogu pristupiti internetu iz svojih kuća, zašto onda ne bi iz svojih domova pristupili svijetu informacija i zabave koji im nudi lokalna knjižnica. Može li se knjižnična građa naručiti *online* i biti dostavljena na kućni prag? Imajući tu pretpostavku na umu, koja znanja i osobine mora imati izvrstan knjižničar u knjižnici bez zidova?⁴⁴ Uza sve vještine i osobine koje su knjižničari oduvijek imali, a to su smisao za organizaciju, kritičko razmišljanje, orijentacija prema služenju javnim interesima i istinska odanost ljudima koje služe, tu treba dodati i fleksibilnost, inovativnost, razumijevanje tekućih inovacija, trendova i javnih interesa.

Promišljajući nove uloge knjižnica i knjižničara, pokazuje se potreba za novim disciplinama i u obrazovnom formalnom i neformalnom sustavu, namijenjenima

⁴³ Barbarić, Ana. Kompetencije u programima izobrazbe knjižničara. [citirano: 2017-10-24]. Dostupno na: www.nsk.hr/cuk/dokumenti/Kompetencije_u_programima_izobrazbe.ppt

⁴⁴ Jones, Marie. *Out of the Box. // Expectations of Librarians in the 21st Century* / edited by Karl Bridges. London : Greenwood Press, 2003. Str. 10.

knjižničarima.⁴⁵ Slijedom toga, specijalna znanja vezana uz marketing u kulturi, planiranje i pripremu projekata, upravljanje troškovima, upravljanje kvalitetom, e-marketing, javnu nabavu, odnose s javnošću, treba pojačano uvrštavati u sustav obrazovanja namijenjen knjižničarima. Dakako, računalna pismenost se podrazumijeva jer je danas poznavanje informatičke tehnologije za knjižničara jednako važno kao i poznavanje Univerzalne decimalne klasifikacije. Odličan knjižničar ne samo da će posjedovati temeljne informatičke vještine, znati će ih i unaprijediti, imati će sposobnost predvidjeti način na koji će se tehnologija mijenjati u budućnosti i kako će to utjecati na tekuća ulaganja i odluke. Također, u dokazanoj dvojnosti (hibridnosti) djelovanja, knjižničar će morati znati kako balansirati između tradicionalnog knjižničarstva gdje se knjižnice doživljavaju kao organizirana i uređena spremišta knjiga i "elektroničkog knjižničarstva"⁴⁶ gdje dobavljači (trgovci) posjeduju informaciju, a knjižničari samo pomažu korisnicima da do nje dođu. U današnjem vremenu digitalne tehnologije i na neki način izlaska knjižnice iz četiri zida, knjižničari će morati još više težiti prema izvrsnosti u pružanju usluga korisnicima i općenito služenju zajednici. Korisnici će uvijek rado posjećivati knjižnicu gdje ih očekuje ljubazni knjižničar koji će im se prišuljati i ponuditi pomoć ukoliko ju zatrebaju, gdje ih očekuju udobne fotelje i miris starih knjiga. Knjižničari zato trebaju usvajati i implementirati nove pristupe i znanja, raditi na promidžbi i marketingu da bi zadržali visoki standard u pružanju usluga. Biti proaktivan postati će ključ knjižničarstva 21. stoljeća. I na kraju, kakav bi knjižničar našeg stoljeća trebao biti? Vješt, inteligentan, prijateljski nastrojen, optimističan, brižan, inovativan, svjestan misije knjižnice, voljan stjecati nova znanja, osoba s kojom bi željeli raditi.

6. Osvrt na Gradsku knjižnicu "Ivan Goran Kovačić"

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" sljednica je karlovačke čitaonice "Ilirsko čitanje društvo", osnovane 1. ožujka 1838. godine. Od samog osnutka čitaonica je središte sveukupnog rodoljubnog i duhovnog života grada. Tijekom vremena promijenila je više lokacija do konačnog preseljenja 1976. godine u novu, prvu

⁴⁵ Seiter-Šverko, Dunja. Kompetencije knjižničara za koncepciju "Trećeg prostora". // Narodne knjižnice kao treći prostor : zbornik radova / urednice Dunja Marija Gabriel, Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 71.

⁴⁶ Jones, Marie. Nav. dj., Str. 12.

namjenski projektiranu zgradu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Već tada raspored, namjena i uređenje knjižničnih interijera sugeriraju postojanje potrebe i želje da knjižnica postane poveznicom lokalne zajednice.

Dvorana sa oko osamdeset mjesta u sklopu Glazbenog odjela omogućuje porast broja programa i po kvaliteti i po brojnosti. Iz tog razdoblja najpoznatije su "tribine četvrtkom"⁴⁷ koje vodi poznati karlovački publicist Danko Plevnik, a na kojima gostuju najpoznatiji predstavnici raznih područja ljudske djelatnosti. Čitaonica za dnevni tisak osmišljena je tako da ne postane samo prostor informiranja korisnika, nego i mjesto druženja, razmjene mišljenja i stavova čitatelja što je omogućeno otvorenim prostorom čiji je cilj zadržati posjetitelja. Na svim ostalim odjelima odvijaju se radionice, književni susreti i predavanja, a izložbeni salon "Ljudevit Šestić" u sastavu Informativno-posudbenog odjela izlaže umjetničke radove poznatih karlovačkih autora i šire potičući time njihovo stvaralaštvo, te knjižnica zaista postaje središnje mjesto susreta i kulturnih događanja u gradu.

Dogradnjom prostora 2007. godine knjižnica dobiva multifunkcionalnu dvoranu sa stotinjak mjesta, informatičku radionicu, Odjel za djecu predškolskog uzrasta, kao i kafić koji svojom ponudom upotpunjuje česta događanja i postaje mjesto neformalnog druženja. Većina postojećih odjela proširena je i djelomično pretvorena u otvoreni prostor za razgovore i druženja, s izuzetkom Studijskog odjela koji i dalje ostaje mirno mjesto za istraživanje literature i individualno učenje. Također, odjeli su redizajnirani zbog potreba novih funkcionalnosti kao što su razni programi, radionice, predavanja koji na velika vrata ulaze u knjižnicu.

U sljedećim potpoglavljima knjižnica kao mjesto učenja, druženja i zabave biti će prikazana preko konkretnih primjera stručnih skupova, projekta, izložbi, programa koji su se održali u ustanovi, ne zanemarujući pritom važnost sadržaja i poruke koju su ta događanja prenijela lokalnoj i široj zajednici.

6.1. Projekt Besede i/in riječi (BeRi)

Za provedbu projekta od ključne je važnosti osnivanje Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj 1993. godine koja djeluje u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran

⁴⁷ Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"-Karlovac : 1838.-2008. : prilozi za povjesnicu / urednica Frida Biščan. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2008. Str. 87.

Kovačić". Osnovana je "kako bi se što djelotvornije mogla ostvarivati prava nacionalnih manjina i poboljšati njihova uključenost u širu društvenu zajednicu, a na temelju njihove svesrdne angažiranosti u očuvanju kulturnog i jezičnog identiteta"⁴⁸. Od samih početaka intenzivirana je suradnja sa Knjižnicom Mirana Jarca iz Novog Mesta, a jedno od najvećih postignuća te dugogodišnje suradnje jest provođenje dvogodišnjeg projekta prekogranične kulturne suradnje Besede i riječi. Projekt je trajao od listopada 2009. godine do prosinca 2011. godine u sklopu operativnog programa prekogranične suradnje IPA Slovenija-Hrvatska. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 95 989 eura, a od strane Europske unije sufinanciran je u iznosu od 81 000 eura. Svrha projekta bila je "poticati uravnoteženi održivi razvoj pograničnih područja Slovenije i Hrvatske kroz uspješno upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom te intenzivnom društveno-gospodarskom interakcijom"⁴⁹.

Kroz projekt je prošlo oko tisuću sudionika, obje knjižnice organizirale su brojne sadržaje namijenjene stanovnicima s hrvatske i slovenske strane:

- Organizirana su dva međunarodna stručna skupa Knjižnica - središte znanja i zabave koji su okupili stručnjake iz područja knjižničarstva kako bi predstavili različite aktivnosti koje provode u svojim ustanovama, u cilju očuvanja kulturnog identiteta lokalne zajednice, a istovremeno potičući multikulturalnost.
- Sa ciljem upoznavanja djece s kulturom, običajima i povijesti njihovih susjeda organizirano je šest radionica pod nazivom "Upoznajmo susjede".
- Jedan od programa u sklopu projekta bili su Slovenski dani u Hrvatskoj i Hrvatski dani u Sloveniji. U okviru tog programa "održana su četiri književna susreta i četiri izložbe hrvatskih i slovenskih likovnih i književnih autora, a sudjelovali su: Nejc Gazivoda, Irena Lukšić, Matjaž Brulc, Danko Plevnik, Mladen Bolfek, Nataša Mirtič, Aleksandra Goreta i Janko Orač"⁵⁰.
- Kao aktivnost u sklopu projekta organiziran je tečaj početnog i poslovnog slovenskog jezika u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" na kojem je sudjelovalo oko osamdeset polaznika.
- Organiziran je okrugli stol "Knjige bez putovnice" koji je okupio predstavnike ministarstava iz Hrvatske i Slovenije s ciljem uspostavljanja "putovnice za knjige"⁵¹,

⁴⁸ Biščan, Frida; Kovač Vrana, Vedrana. Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2013. Str. 6.

⁴⁹ Isto., Str. 13.

⁵⁰ Isto., Str. 14.

⁵¹ Isto., Str. 15.

odnosno isprave koja pojednostavljuje proceduru prekogranične međuknjižnične posudbe knjiga. Razmjena knjiga osmišljena je kao poticaj na učenje jezika radi lakše komunikacije i upoznavanja kulture susjeda.

Programi u sklopu projekta promovirani su putem mrežnih stranica knjižnice, promotivnih materijala i promidžbenih događaja, a održavane su i konferencije za medije. Ciljevi projekta bili su: povećana razmjena znanja, tehnologija i kulturnih sadržaja, unapređenje razmjene kulturnih programa koji koriste izgovorenu i pisanu riječ kao komunikaciju, razvoj prekogranične knjižnične razmjene s ciljem poticanja znanja o književnosti i kulturi susjeda, gospodarski razvoj regije, a završetkom programa većina njih je i ostvarena.

6.2. Stručni skupovi

Suradnja s novomeškom Knjižnicom Mirana Jarca iznjedrila je i ideju o organiziranju međunarodnog stručnog skupa knjižničara naziva Knjižnica - središte znanja i zabave. Specifičnost je skupa što se njegov koncept zasniva na naizmjeničnoj organizaciji i suglasnosti obiju strana oko teme, odnosno svake godine jedna od knjižnica preuzima domaćinstvo te ugošćuje sudionike skupa. Zajedničkim odabirom teme nastoji se stručnim izlaganjima s područja knjižničarstva, pedagogije, psihologije, sociologije i ostalih znanosti osigurati knjižničarima i zainteresiranoj javnosti razmjena znanja i iskustava. Za potrebe rada detaljnije ću se osvrnuti na skupove koji su se održali u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić".

Godine 2006. tema skupa bila je "Knjižnice u turističkoj ponudi". Predstavio se dvadeset jedan predavač sa petnaest izlaganja. Predavanja su istaknula brojnost programa koje knjižnica može ponuditi i već nudi turistima, a to su promoviranje vlastite zemlje i njezinih kulturnih dobara, osnovne informacije o užem i širem zavičaju, multimedijaska predstavljanja svojih zbirki putem portala, predstavljanje knjižnice kao kulturnog spomenika preko specifičnosti njezine arhitekture. Mnogi predavači istaknuli su uspješne primjere suradnje s muzejima, galerijama i turističkim zajednicama. U zaključcima skupa istaknuto je da knjižnice kao kulturne ustanove koje čuvaju bogatu pisanu povijest svoga naroda i koje su glavno informacijsko središte uže ili šire

zajednice, mogu itekako obogatiti turističku ponudu te zajednice.⁵² Svaki proizvod, pa tako i kulturna dobra potrebno je učiniti privlačnim novoj vrsti korisnika, te je stoga primjena marketinških načela poslovanja itekako bitna za popularizaciju baštinskih ustanova.

Tema skupa održanog u rujnu 2008. godine bila je "Knjižnice- kreatori međukulturalnog dijaloga", a predstavilo se devetnaest predavača. U svojim izlaganjima sudionici skupa predstavili su brojne aktivnosti svojih ustanova u svrhu jačanja razumijevanja i poštivanja kulturne raznolikosti, te poticanja očuvanja manjinskih kultura i različitosti njihovih pojavljivanja. Jedan od zaključaka skupa bio je i taj da "globalni procesi posebno utječu na mlade ljude, njihovu svakodnevicu, životni stav i ciljeve te odnos spram drugih i drugačijih, te da taj odnos, odnosno sposobnost za dijalog s "različitostima" ovisi o utjecaju društva, škole, vršnjaka, svakodnevnih medijskih poruka i djelovanju institucija društva (knjižnica, muzeja, galerija)"⁵³.

Godine 2010. tema skupa bila je "Knjižnice - nositelji kulturnog identiteta", sudjelovala su dvadeset tri predavača s osamnaest izlaganja, a nazočilo je još sedamdesetak sudionika iz Slovenije i Hrvatske. Kulturni identitet važan je dio cjelokupnog društvenog identiteta, a njegove specifične značajke očituju se između ostalog i u različitosti kultura, te slobodnoj i otvorenoj razmjeni kulturnih vrijednosti.⁵⁴ Knjižnice svojim djelovanjem koje se temelji na jednakosti pristupa svima bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj, potvrđuju kulturne različitosti i nastoje ih integrirati u svoj rad.

Tema skupa održanog 2012. godine bila je "Biblioterapija u pop kulturi", sudjelovalo je osamnaest predavača s četrnaest predavanja. Na skupu je istaknuta pozitivna strana biblioterapije, ali i poteškoće s kojima se susreću stručnjaci prilikom terapijskog procesa, a to su: kako odabrati pravu knjigu ili priču, nedostatak literature na materinjem jeziku, nedovoljan broj primjera dobre prakse. Biblioterapijsko čitanje može biti učinkovito u prevenciji i ublažavanju stresa jer je književnost vrlo bitna za

⁵² Knjižnice u turističkoj ponudi : zbornik radova / urednik Nada Eleta. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2007. Str. 8.

⁵³ Knjižnice - kreatori međukulturalnog dijaloga : zbornik radova / [uredništvo Frida Bišćan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2009. Str. 103.

⁵⁴ Knjižnice - nositelji kulturnog identiteta : zbornik radova / [uredništvo Frida Bišćan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2011. Str. 5.

uspostavljanje komunikacije sa okolinom i samim sobom, a tu je "presudna stručnost i odgovornost knjižničara u odabiru prave knjige u pravo vrijeme za pravog čitatelja"⁵⁵. Biblioterapijom se postiže jačanje samopoštovanja, životne želje i zainteresiranosti za rad na sebi, a narodne knjižnice predstavljaju logična mjesta za provođenje biblioterapije jer svoj fokus sve više usmjeravaju ka korisniku i kvaliteti njegovog života. Godine 2014. tema skupa bila je "Na mladima svijet ostaje", održano je dvanaest predavanja od strane devetnaest predavača. Skup je postavio pitanje utjecaja knjižnice na mlade i njihovo aktivno sudjelovanje u oblikovanju društva, pomoći knjižnice pri ostvarivanju što potpunijeg i uspješnijeg života, te postizanju ravnoteže između produktivnosti i sigurnosti radnog mjesta i kvalitete obiteljskog života. Izlaganjima sa skupa potvrđena je uloga knjižnice kao jednog od ključnih mjesta koje svojim programima i uslugama za mlade toj skupini korisnika omogućuje da dio svog slobodnog vremena provede na kvalitetan način. Svijet ostaje na mladima, a uloga knjižnice je da ih potiče i ohrabruje. Može se reći da se radi o jednom povezujućem ciklusu: roditelji koji čitaju svojoj djeci postići će da djeca i sama čitaju kada odrastu, dolazit će u knjižnicu kao mladi korisnici, a potom će i oni čitati svojoj djeci.⁵⁶

Karlovačka knjižnica bila je domaćin veoma važnog stručnog skupa, Desetog okruglog stola o pokretnim knjižnicama i Četvrtog festivala hrvatskih bibliobusa pod nazivom Pokretne knjižnice - "Od kočije do suvremenog bibliobusa", održanog 2011. godine. Cilj skupa bio je predstaviti nastanak, razvoj i značaj pokretnih knjižnica u Hrvatskoj, a Karlovac je izabran za domaćina jer je upravo u 2011. obilježio velik jubilej - "100 godina od prvog zapisa o pokretnoj knjižnici-kočiji koja u Karlovcu počinje s radom daleke 1911. godine"⁵⁷. Na okruglom stolu sudjelovalo je devetnaest predavača sa petnaest izlaganja, a u izložbenom salonu knjižnice sudionici su mogli razgledati deset postera na kojima je bio prikazan povijesni razvoj, sadašnje stanje, aktivnosti i planovi za budućnost svake bibliobusne službe koja djeluje u Hrvatskoj. Dodatna promocija bibliobusnih službi bio je defile svih deset vozila kroz grad, što je izazvalo veliko zanimanje Karlovčana. Zaključeno je kako su pokretne knjižnice već dugi niz godina

⁵⁵ Biblioterapija u pop kulturi = Biblioterapija v pop kulturi : zbornik radova / [uredništvo Frida Bišćan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" ; Novo Mesto : Knjižnica Mirana Jarca, 2014. Str. 91.

⁵⁶ Na mladima svijet ostaje : zbornik radova / [uredništvo Frida Bišćan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" ; Novo Mesto : Knjižnica Mirana Jarca, 2014. Str. 90.

⁵⁷ Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : zbornik radova / uredile Ljiljana Vugrinec, Ljiljana Črnar, Frida Bišćan. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo ; Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2012. Str. 1.

neizostavni dio knjižnične djelatnosti. Kao djelatnost koja je usmjerena na promicanje kulture čitanja i omogućavanje pristupa informacijama, knjižnice u sklopu kojih djeluju bibliobusne službe dodatno podižu razinu kulture življenja i u najudaljenijim mjestima i selima jer svojim prisustvom svima pružaju jednake mogućnosti za učenje, obrazovanje, zabavu i druženje.

6.3. Izložbe

Izložbeni prostor od 1989. godine djeluje pod nazivom Izložbeni salon "Ljudevit Šestić".⁵⁸ Tom prigodom postavljena je izložba slika tog uglednog Karlovčanina, a zatim slijedi izložba velikana hrvatskog slikarstva Josipa Vanište koji je prve korake na svom izuzetnom umjetničkom putu učinio upravo u Karlovcu, gradu svog rođenja. Slijedi izložba o književniku Marijanu Matkoviću, a Franjo Hoti postavlja svoje radove u ulju i laviranom tušu.

Osim akademski obrazovanih umjetnika, priliku za izlaganje svojih radova dobivaju i lokalni, neafirmirani umjetnici, a mnogi samozatajni Karlovčani dobili su priliku predstaviti se svojim sugrađanima.

U ratnim devedesetima, unatoč oštećenosti zgrade i dalje se održavaju brojne aktivnosti, pa se tako dogodilo da su istog dana otvorene dvije izložbe. Najprije je otvorena izložba pod nazivom "Optužba", na kojoj su izložene fotografije o ratnim stradanjima Karlovca, a zatim i izložba umjetničkih radova Ljerke Njerš koju je otvorio Vlado Gotovac.⁵⁹ Josip Diminić također je nadahnuto govorio na predstavljanju svoje grafičke mape za mir u Hrvatskoj, a veliku pažnju izazvale su i izložbe Miroslava Šuteja, Nade Žiljak, Blaža Ćuka, grafike Alberta Kinerta, kazališni plakati Ivana Antolčića i scenografija Krležinih drama Zlatka Kauzlarića Atača.

Nakon proširenja zgrade i redizajniranja izložbenog prostora brojni profesionalni umjetnici, ali i lokalni autori izlagali su svoje radove u galeriji knjižnice. Da spomenemo samo neke: akademski slikari Đorđe Petrović, Jože Kumer, Daniel Butala, Nataša Mirtič, Mladen Bolfek, Janko Orač, fotograf Dinko Neskusil, arhitekti Boris Morsan, Relja Šurbat i mnogi drugi.

⁵⁸ Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"-Karlovac : 1838.-2008. : prilozi za povjesnicu / [urednica Frida Biščan]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2008. Str. 99.

⁵⁹ Isto., Str. 100.

6.4. Programi

Slovenski dani u Hrvatskoj

Tradicionalni susreti pod nazivom Slovenski dani u Hrvatskoj održavaju se svake godine u vrijeme Mjeseca hrvatske knjige. U dva do tri dana trajanja održavaju se književne i glazbene večeri, kao i izložbe likovnih umjetnika s temama i autorima koji povezuju dvije države.

Neke od sastavnica tog programa bile su:

- povodom otvaranja Odjela slovenske knjige 1993. godine održana je promocija "Antologije slovenske poezije" koju su predstavili Ciril Zlobec i Slavko Mihalić,
- književnik Evald Flisar govorio je o ulozi pisca u doba tranzicije,
- predstavljen je književnik i prevodilac akademik Kajetan Kovič i njegov roman "Put u Trento",
- akademik Ciril Zlobec na književnoj večeri promovirao je svoju zbirku pjesama "Samo ta dan imam",
- književnik Tone Pavček predstavio je svoju knjigu "Dolenjske bližine",
- promocija knjige za djecu "Jakov lektor" i "Moja obitelj" u izdanju Kašmir prometa i Karantanije na hrvatskom i slovenskom jeziku,
- predstavljen je književni opus Jadranke Matić Zupančič, Karlovčanke koja živi u Sloveniji,
- u suradnji s Glazbenom školom predstavljen je karlovački Slovenac, skladatelj Dragutin Passek,
- održana je projekcija filma Filipa Robara Dorina "Veter se požvižga",
- predstavljen je literarni opus pisca Vasje Klavore.⁶⁰

Đački dani

Program započinje 1996. godine i otada se kontinuirano provodi.⁶¹ Obuhvaća niz radionica koje se provode tijekom zimskih, proljetnih i ljetnih školskih praznika vodeći se željama i interesima učenika osnovnih škola, a cilj mu je kvalitetno provođenje slobodnog vremena školaraca uz učenje, stjecanje novih vještina, druženje i zabavu.

⁶⁰ Bišćan, Frida ; Kovač Vrana, Vedrana. Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2013. Str. 17-21.

⁶¹ Šezdeset godina Dječjeg odjela Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić", Karlovac / [autori članaka Tatjana Basar ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2016. Str. 20.

Program obiluje raznovrsnim besplatnim radionicama kao što su: Radionica šaha, Igračke od papira, Mali knjižničari, Cvjetni origami, Radionica malih robotičara, a dobiva na zamahu 2007. godine proširenjem i modernizacijom prostora.

Crtom i bojom do slike

Ovaj edukativno-likovni program namijenjen je djeci školskog uzrasta s ciljem upoznavanja s osnovama likovne umjetnosti te mogućnošću likovnog izražavanja na određenu temu. Poznato je da likovne aktivnosti kroz uporabu raznolikih likovnih materijala i tehnika potiču kod djece samopouzdanje, radoznalost, želju za istraživanjem, utječu na bolju koncentraciju i u drugim aktivnostima, a posebno je značajan razvoj vlastitog mišljenja, kreativnosti, te usvajanja likovnih vještina.

Čitajmo bajke i priče (iz Bajkomata)

Likovno-literarni program za obitelj koji se provodi s djecom višeg predškolskog i nižeg školskog uzrasta, a cilj mu je zajedničko druženje u knjižnici, te usvajanje jezično-govornih sposobnosti, čitalačkih navika i vještina djece kroz čitanje, igru i zabavu. Slušajući bajke i priče djeca povećavaju razinu komunikacijskih sposobnosti, uče pozitivne ljudske vrijednosti, stječu sposobnost kreativnog izražavanja.

Bebe u knjižnici

Program započinje 2009. godine, odvija se kontinuirano jednom mjesečno, a namijenjen je bebama i djeci do tri godine starosti uz prisutnost roditelja. Ciljevi programa određeni su Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, a to je ostvarivanje prava svake bebe i djeteta rane dobi na okruženje koje uključuje igračke, knjige, multimediju i izvore namijenjene njima i njihovim roditeljima te ostalim članovima obitelji, kao i odgajateljima te drugim odraslim osobama koje se bave malom djecom. Uz nadzor knjižničara u prostoru Odjela za djecu predškolskog uzrasta, bebe i djeca mogu se slobodno kretati, koristiti igračke, crtati, prelistavati slikovnice prilagođene najmlađima, a roditelji međusobno komunicirati razmjenjujući iskustva vezana uz roditeljstvo. Također, roditeljima je omogućena stručna pomoć suradnjom sa Patronažnom službom grada Karlovca. Hvalevrijedno je spomenuti da svim bebama rođenim u karlovačkom rodilištu Gradska knjižnica i Grad Karlovac poklanjaju člansku iskaznicu s besplatnim trajanjem članstva od godine dana, a roditelji dobivaju edukativni letak o važnosti čitanja bebama, druženja s drugom djecom, te druženja

obitelji s malom djecom. Neke od tema predstavljenih u navedenom programu bile su sljedeće: Djeca i tjelesna aktivnost, Čitajmo im od najranije dobi, Voće i povrće u službi zdravlja.

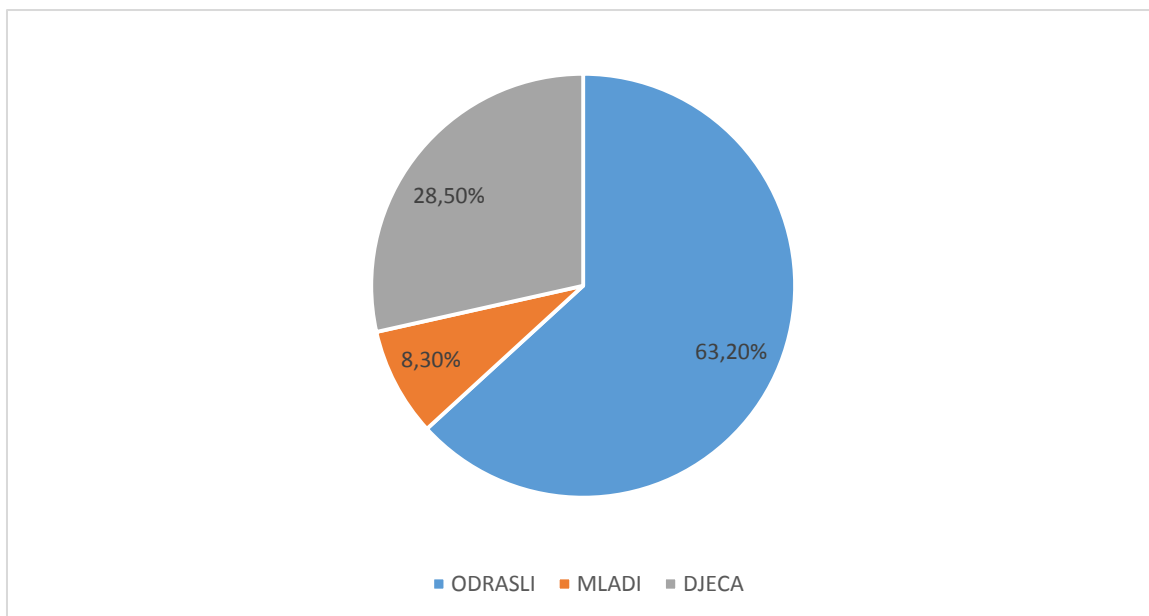
6.5. Književni susreti i predavanja

Književni susreti i tematska predavanja među poznatijim su i češćim primjerima primjene trećeg prostora u knjižničarstvu. U karlovačkoj knjižnici održavaju se u knjižničnoj dvorani, na Dječjem odjelu kao i u Knjižnici za mlade, a njihova učestalost je velika.

6.6. Analiza događanja tijekom 2015.-2016. godine

Analizom su obuhvaćena događanja u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" i njezinom dislociranom odjelu Knjižnici za mlade tijekom 2015. i 2016. godine. Metoda korištena u analizi događanja jest statistička obrada podataka preuzetih iz Izvješća o radu knjižnice za 2015. i 2016. godinu i Mjesečnog programa događanja za 2015. i 2016. Navedeni materijali dostupni su i pohranjeni u arhivi ustanove. Na kraju rada priložen je primjer Mjesečnog programa događanja iz travnja 2015. godine. Zasebno su obrađena događanja za odrasle korisnike i mlade, te djecu do 15 godina. Zbog preglednosti, za potrebe rada analizirane su najzastupljenije vrste događanja, dok sporadični događaji nisu uzeti u obzir. Cilj je utvrditi brojnost (udio) pojedine vrste događanja za obje skupine korisnika, usporediti dvije analizirane godine, a podatci se mogu koristiti i u svrhu prilagodbe željama i potrebama korisnika.

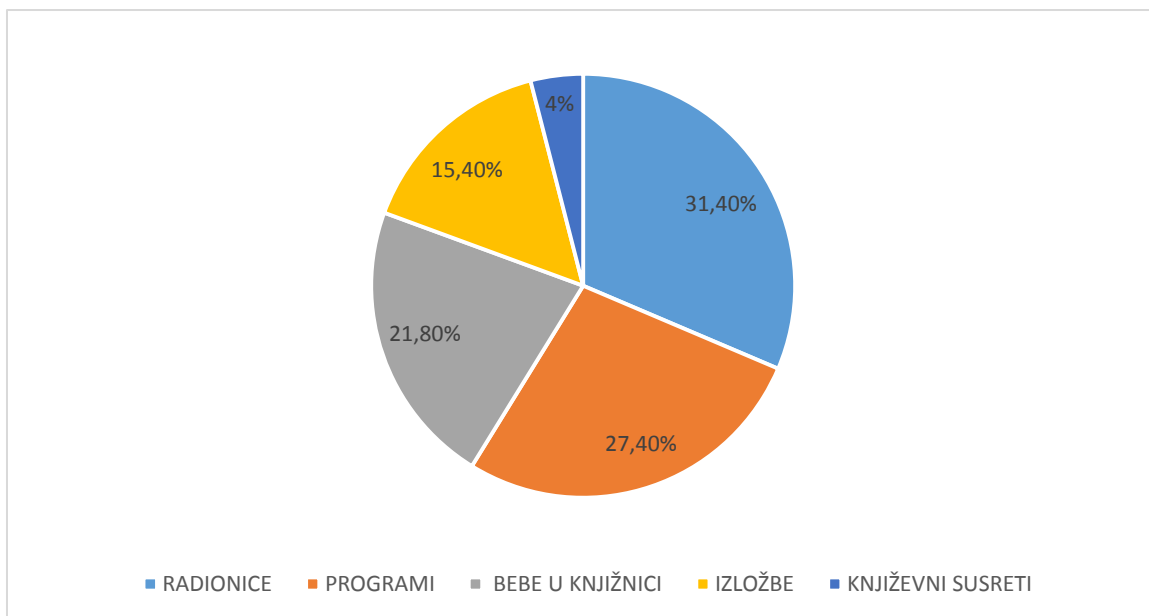
Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" u 2015. godini brojila je 9290 članova, a struktura članstva bila je sljedeća: odraslih članova bilo je 5872 (63,2%), mladih do 19 godina 770 (8,3%), djece do 15 godina 2648 (28,5%).

Slika 1. Struktura članstva 2015.

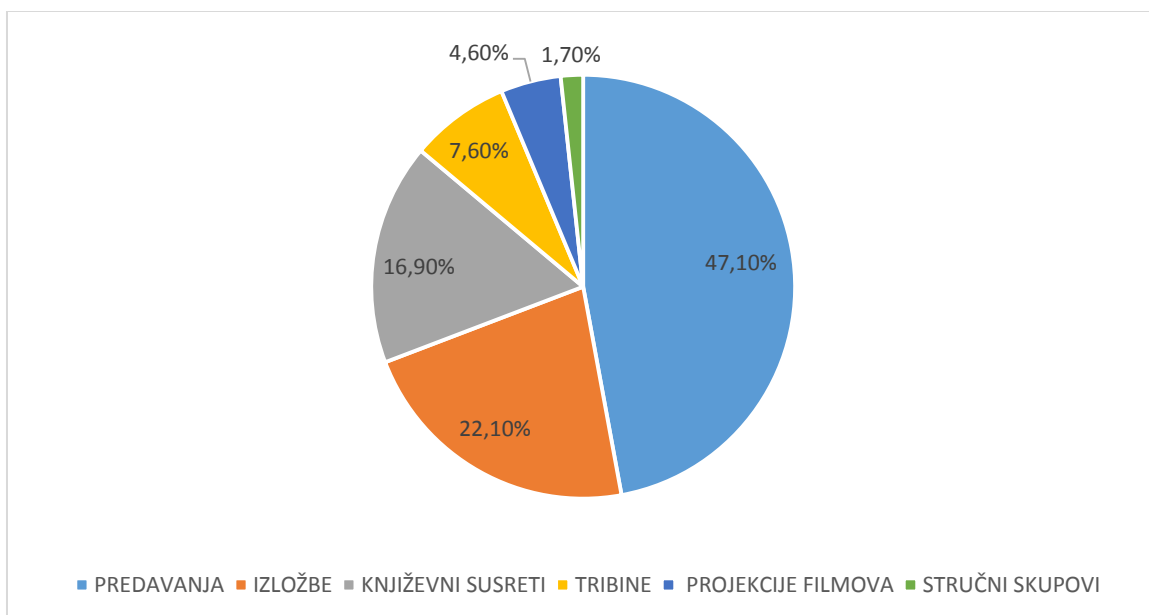
Analizirana događanja za djecu su sljedeća: radionice, programi, izložbe, književni susreti / promocije knjiga. Skupina radionice obuhvaća likovne, literarne, glazbene, informatičke, te razne vrste edukativno-kreativnih radionica. Skupina programi uključuje: likovno-literarni program "Čitajmo bajke i priče", edukativno-likovni program "Crtom i bojom do slike", dramsko-scenski program "Mali glumci", Klub mladih čitatelja "Knjiški moljci", dok je program "Bebe u knjižnici" zbog svojih specifičnosti obrađen zasebno.

U 2015. godini obrađeno je 175 događanja za djecu, a njihov udio bio je sljedeći: održano je 55 (31,4% od ukupnog broja događanja) raznih vrsta radionica, 48 (27,4%) različitih aktivnosti u sklopu navedenih programa, 38 (21,8%) aktivnosti u sklopu programa "Bebe u knjižnici", postavljeno je 27 (15,4%) izložbi, te održano 7 (4%) književnih susreta.

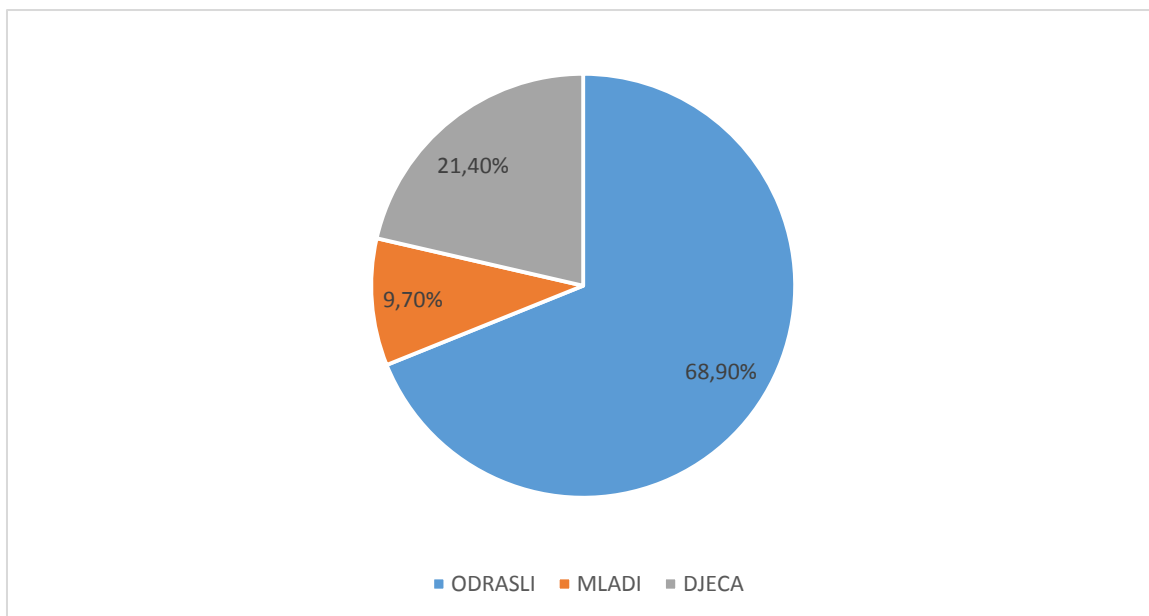
Slika 2. Događanja za djecu 2015.

U 2015. godini analizirana su 172 događanja za mlade i odrasle korisnike, raspoređena na sljedeći način: održano je 81 (47,1% od ukupnog broja događanja) predavanje, 38 (22,1%) izložbi, 29 (16,9%) književnih susreta / promocija knjiga, 13 (7,6%) tribina / okruglih stolova, 8 (4,6%) projekcija filmova, te 3 (1,7%) stručna skupa.

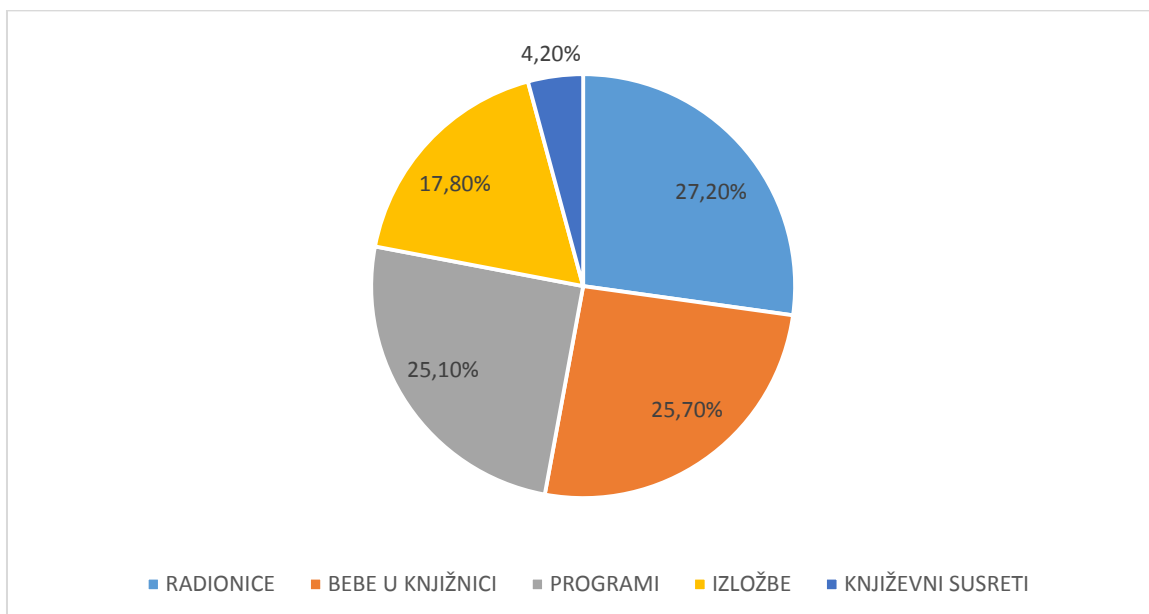
Slika 3. Događanja za mlade i odrasle 2015.

U 2016. godini u knjižnicu je bilo učlanjeno 9761 korisnika, od toga 6729 (68,9%) odraslih, 943 (9,7%) mladih, te 2089 (21,4%) djece do 15 godina.

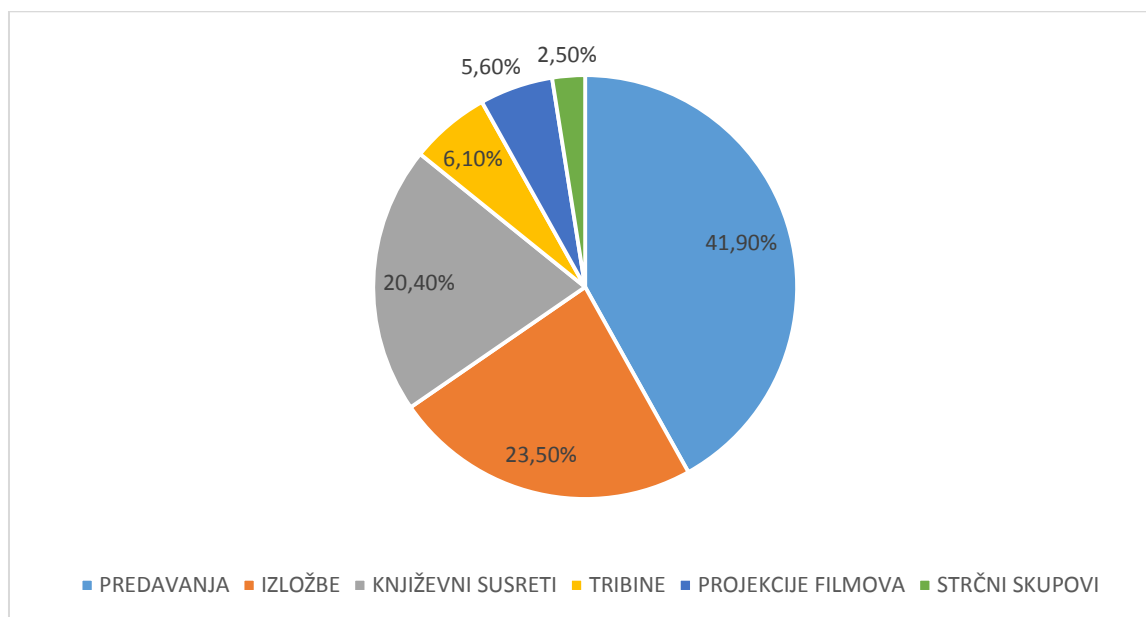
Slika 4. Struktura članstva 2016.

U 2016. godini analizirano je 191 događanje za djecu, raspoređeno na sljedeći način: održane su 52 (27,2% od ukupnog broja događanja) radionice, 49 (25,7%) aktivnosti u sklopu programa "Bebe u knjižnici", 48 (25,1%) raznih aktivnosti u sklopu navedenih programa, postavljene su 34 (17,8%) izložbe i održano 8 (4,2%) književnih susreta.

Slika 5. Događanja za djecu 2016.

U 2016. godini ukupno analizirana 162 događanja za mlade i odrasle korisnike bila su raspoređena na sljedeći način: održano je 68 (41,9% od ukupnog broja događanja) tematskih predavanja, postavljeno je 38 (23,5%) izložbi, održana su 33 (20,4%) književna susreta / promocije knjiga, 10 (6,1%) tribina / okruglih stolova, 9 (5,6%) projekcija filmova, te 4 (2,5%) stručna skupa.

Slika 6. Događanja za mlade i odrasle 2016.

Uspoređujući dvije analizirane godine možemo zaključiti da nema velikih odstupanja u raspodjeli vrsta događanja za pojedine skupine korisnika.

U 2015. godini od ukupno 347 događanja, njih 175 (50,4%) bilo je namijenjeno djeci, a 172 (49,6%) mladima i odraslim korisnicima. U 2016. od 353 obrađena događanja, 191 (54,1%) se odnosilo na djecu, a 162 (45,9%) na mlade i odrasle.

Najzastupljenija vrsta događanja za djecu u obje godine bile su različite vrste radionica. Njihov udio u ukupnom broju događanja u 2015. iznosio je 31,4%, a u 2016. g. 27,2%. Udio aktivnosti održanih u sklopu navedenih programa bilježi blagi pad, sa 27,4% u 2015. na 25,1% u 2016. godini. Zastupljenost ostalih vrsta događanja blago raste u 2016. godini: aktivnosti u sklopu programa "Bebe u knjižnici" sa 21,8% u 2015. na 25,7%, izložbe sa 15,4% u 2015. na 17,8%, te književni susreti sa 4% u 2015. na 4,2%. Najzastupljenija događanja za mlade i odrasle korisnike u obje godine bila su predavanja, njihov udio u 2015. iznosio je 47,1%, a u 2016. godini 41,9%. Slijede

izložbe sa zastupljenošću od 22,1% u 2015., te 23,5% u 2016. godini. Blagi rast u 2016. bilježe i sljedeće kategorije: književni susreti sa 16,9% u 2015. na 20,4%, projekcije filmova sa 4,6% u 2015. na 5,6%, te stručni skupovi sa 1,7% u 2015. na 2,5%. Pad udjela u ukupnom broju događanja u 2016. bilježi kategorija tribine / okrugli stolovi sa 7,6% u 2015. na 6,1%.

7. Zaključak

Očigledno je da temeljna uloga knjižnica u sljedećim dekadama neće biti skladištenje zbirki, niti će ona biti centralna informacijska točka, iako će u današnjem hibridnom okruženju izvršavati obje te zadaće. Knjižnice će, osim pružatelja raznovrsnih usluga i informacija, sve više postajati središta građanskog angažmana zbog njihove centralne uloge u prevladavanju podjela među ljudima i omogućavanja interakcije u javnom prostoru. U tom vidu knjižnice možemo sagledati kao: partnere u služenju javnim interesima, građanske informacijske centre, javni forum, nositelja građanske pismenosti, javnog zagovaratelja. Preko stvaranja partnerstva sa zajednicom i javnih programa, prostor knjižnice sve više će postajati prostor zajednice. U budućnosti, egzistencija knjižnica ovisiti će o njihovom doprinosu društvenom, ekonomskom i kulturnom kapitalu.

8. Literatura

Barbarić, Ana. Kompetencije u programima izobrazbe knjižničara.

[citirano: 2017-10-24]. Dostupno na:

www.nsk.hr/cuk/dokumenti/Kompetencije_u_programima_izobrazbe.ppt

Biblioterapija u pop kulturi = Biblioterapija v pop kulturi : zbornik radova / [uredništvo Frida Biščan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" ; Novo Mesto : Knjižnica Mirana Jarca, 2014.

Biščan, Frida; Kovač Vrana, Vedrana. Spomenica Središnje knjižnice Slovenaca u Republici Hrvatskoj. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2013.

Cerritos Library. [citirano: 2017-11-03]. Dostupno na: <http://menu.ci.cerritos.ca.us>

Cjeloživotno učenje knjižničara : ishodi učenja i fleksibilnost / ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala. [citirano: 2017-10-24]. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/cuk/cuk.pdf>

Harris, Cathryn. Libraries with lattes : the new third place. // *Aplis* 20, 4(2007), 146.

Ille, Jagoda. Dom, posao, nešto treće : knjižnica kao "treći prostor". // *Narodne knjižnice kao treći prostor* / ur. Dunja Marija Gabrijel, Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.

Jones, Marie. Out of the Box. // *Expectations of Librarians in the 21st Century* / edited by Karl Bridges. London : Greenwood Press, 2003.

Knjižnice - kreatori međukulturnog dijaloga : zbornik radova / [uredništvo Frida Biščan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2009.

Knjižnice - nositelji kulturnog identiteta : zbornik radova / [uredništvo Frida Biščan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2011.

Knjižnice u turističkoj ponudi : zbornik radova / urednik Nada Eleta. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2007.

Lawson, Karen. Libraries in the USA as traditional and virtual "third places". // New Library World 105, 1198/1199(2004), 125-130.

Lushington, Nolan; Rudolf, Wolfgang, Wong, Lilian. Libraries : A Design Manual. Basel : Birkhaeuder, 2016.

Machala, Dijana. Knjižničarske kompetencije : pogled na razvoj profesije. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.

Montgomery, Susan E.; Miller, Jonathan. The Third Place : The Library as Collaborative and Community Space in a Time of Fiscal Restraint. // Leveraging Library Resources in a World of Fiscal Restraint and Institutional Change / edited by Kevin B. Gunn and Elizabeth Dankert Hammond. New York : Routledge, 2013.

Na mladima svijet ostaje = Na mladih svet stoji : zbornik radova / [uredništvo Frida Bišćan ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" ; Novo Mesto : Knjižnica Mirana Jarca, 2014.

Oldenburg, Ray. The Great Good Place : Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of a Community. Philadelphia : Da Capo Press, 1999.

Oldenburg, Ray. Our Vanishing "Third Places". // Planing Commissioners Journal 25(1996-97), 7-9.

Public Libraries News. [citirano: 2017-10-19]. Dostupno na:
<http://www.publiclibrariesnews.com/practitioners/ideas-and-innovations-in-public-libraries>

Rollins. [citirano: 2017-10-23]. Dostupno na:
www.rollins.edu/library/about/history.html

Seiter-Šverko, Dunja. Kompetencije knjižničara za koncepciju "Trećeg prostora". // Narodne knjižnice kao treći prostor / ur. Dunja Marija Gabrijel, Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.

Stipanov, Josip. Knjižnice i društvo. Zagreb : Školska knjiga, 2010.

Stipčević, Aleksandar. Povijest knjige. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske, 1985.

Šezdeset godina Dječjeg odjela Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić", Karlovac / [autori članaka Tatjana Basar ... et al.]. Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", 2016.

Štulhofer, Aleksandar. Društveni kapital i njegova važnost. // Socijalna rekonstrukcija zajednice / ur. D. Ajduković. Zagreb : Društvo za psihološku pomoć, 2003. Str. 79-98. [citirano: 2017-10-02]. Dostupno na:
http://www.ffzg.unizg.hr/socio/astulhof/tekstovi/astulhof_drustvkap.pdf

Tuning educational structures in Europe. [citirano: 2017-10-24]. Dostupno na:
www.unideusto.org/tuningeu/

Underhill, Paco. Zašto kupujemo. Zagreb : Olympic international, 2006.

UNESCO-v Manifest za narodne knjižnice. [citirano: 2017-10-14]. Dostupno na:
http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm

Velagić, Zoran. Povijesnost koncepcije knjižničnoga trećeg prostora. // Narodne knjižnice kao treći prostor / ur. Dunja Marija Gabrijel, Jelica Leščić. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015.

Prilog 1

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"
Ljudevita Šestića 1, 47000 KARLOVAC
tel. 047/412-377
fax. 047/412-371
e-mail: info@gkka.hr
<http://www.gkka.hr>

Događanja u Knjižnici, travanj 2015.

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić", Ljudevita Šestića 1, Karlovac

IZLOŽBENI SALON "LJUDEVIT ŠESTIĆ"

do 13. 4. – Izložbe "Misno ruho" i "Neodoljiva Hrvatska"

od 13. 4. do 22. 4. – Izložba "Riječi upisane u zemlju - zauvijek", Jasmina Jug, Martin Ladika, Leonard Boljkovac Tobo, Miroslav Hudec; akcija Umjetnost nema cijenu, Multimedijalna grupa Kretanja (nosioc projekta)

13. 4. u 18:00 sati – Otvorenje izložbe "Riječi upisane u zemlju - zauvijek"

16. 4. u 19:00 sati – Predstavljanje knjige/antologije "Iz jezika u jezik", Kulturno društvo Slovenski dom

od 23. 4. do 4. 5. – Izložba fotografija "Svijet podzemlja", Speleološko društvo Karlovac

ILIRSKA DVORANA

9. 4. u 18:00 sati – Tribina o pelijativnoj skrbi, SDP Karlovac

18. 4. u 9:00 sati – Krug prijatelja Brune Gröninga, Udruga "Krug za duhovnu i životnu pomoć"

20. 4. u 18:00 sati – Tribina "Hagioterapijom do cjelovitog zdravlja", organizacija Karlovačke županije

22. 4. u 12:00 sati – Gost predavač Zoran Vakula, predavanje u organizaciji Šumarske i drvodjeljske škola Karlovac

23. 4. u 21:00 sati – Putovanje kroz "Noć knjige", gost Dvina Meler

28. 4. u 19:00 sati – Predavanje "Duša Indijanca", Udruga Nova Akropola

29. 4. u 17:00 sati – Obilježavanje Svjetskog dana plesa, Odjel za djecu predškolskog uzrasta i "Studio 23"

30. 4. u 11:30 sati – Predstavljanje Taekwondo kluba "Prana", Odjel za djecu predškolskog uzrasta

30. 4. u 19:00 sati – Predstavljanje knjige Igora Zidića "Kost i gozba, pjesme 1957.-2011."

INFORMATIVNO-POSUDBENI ODJEL

od 14. 4. do 30. 4. – Izložba "Proljetna vitrina"

STUDIJSKI ODJEL

od 1. 4. do 30. 4. – Izložba "Uskrs u umjetnosti"

ZAVIČAJNI ODJEL, Spomen soba Stjepana i Slavka Mihalića

7. 4. u 13:00 sati – Zavičajna čajanka posvećena uglednim karlovačkim književnicima Slavku i Stjepanu Mihaliću

10. 4. u 11:15 sati – Zavičajna čajanka posvećena uglednim karlovačkim književnicima Slavku i Stjepanu Mihaliću

od 15. 4. – Izložba "Putopisi naših zavičajnika"

ODJEL AUDIOVIZUALNE GRAĐE

Izložba fotografija "Zvučne slike moga grada" i izložba "50 godina Glazbenog odjela", povodom obilježavanje 50. godina Glazbenog odjela

ODJEL ZA DJECU I MLADEŽ

IZLOŽBE

do 30. 4. – "Kralj bajki – Hans Christian Andersen" (povodom 2. travnja - Međunarodnog dana dječje knjige i 210 godina rođenja književnika)

Izložbe dječjih radova nastalih na radionicama provedenim s učenicima osnovnih škola od 10. 4. do 30. 4. – "Mala sirena", radovi s likovno-kreativne radionice

Izložbe dječjih radova nastalih u sklopu programa "Đački proljetni dani 2015."

7. 4. do 20. 4. – "Tko čita – ne skita"

7. 4. do 20. 4. – "Šareno, šareno"

7. 4. do 20. 4. – "Proljeće"

7. 4. do 20. 4. – "Vunastično!"

RADIONICE s učenicima osnovnih škola

9. 4. – "Mala sirena", likovno-kreativna radionica povodom rođendana Hansa Christiana Andersena

Radionice "Đački proljetni dani"

od 30. 3. do 2. 4. 9:30-10:30 sati – edukativno-literarna radionica "Tko čita - ne skita"

od 30. 3. do 2. 4. 11:00-12:00 sati – likovna radionica "Šareno, šareno"

od 31. 3. do 3. 4. 15:00-16:30 sati – likovno-kreativna radionica "Proljeće"

31. 3. do 3. 4. 16:30-18:00 sati – kreativna radionica "Vunastično!"

PROGRAMI

u 18:00 sati – **Edukativno-likovni program "CRTOM I BOJOM DO SLIKE"**

15. 4. – likovno-kreativna radionica "Najljepši cvijet"

29. 4. – likovno-kreativna radionica "Proljetna radost"

od 16. 4. – izložba s likovno-kreativne radionice "Najljepši cvijet"

od 30. 4. – izložba s likovno-kreativne radionice "Proljetna radost"

u 18:00 sati – **Literarno-likovni program "ČITAMO BAJKE I PRIČE (IZ BAJKOMATA)"**

17. 4. – likovno-kreativna radionica "Plesna haljina žutog maslačka"

od 18. 4. – izložba s likovno-kreativne radionice "Plesna haljina žutog maslačka"

u 9:00 sati - **Kreativni program za predškolce "VESELOPRSTIĆI"**

4. 4. - likovno-kreativna radionica "Piceki"

18. 4. - likovno-kreativna radionica "Ja"

od 4. 4. - izložba s likovno-kreativne radionice "Piceki"

od 18. 4. - izložba s likovno-kreativne radionice "Ja"

10. 4. i 24. 4. u 18:00 sati – **KLUB MLADIH ČITATELJA "KNJIŠKI MOLJCI"**

3. 4. i 17. 4. u 10:00 sati, 10. 4. i 24. 4. u 17:00 sati – **Dramsko-scenski program "MALI GLUMCI"** (s djecom polaznicima sekcije "Mali glumci")

Program "BEBE U KNJIŽNICI" – 10:00-11:00 sati 0-24. mjeseca starosti, 11:00-12:00 sati 25.-36. mjeseca starosti

4. 4. – "Bebe i TV"

11. 4. – "Med u prehrani djece"

18. 4. – "Mitovi i istine o trudnicama i djeci", Patronažna služba grada Karlovca (Protulipac Marija, bacc. med. tech., Pavlačić Matea, bacc. med. tech)

25. 4. – "Male tajne zdrave prehrane djece"

POSJETE

"Knjižnica – moj drugi dom" – organizirani posjeti učenika osnovnih škola

"Gdje spavaju priče" – organizirani posjeti djece predškolske dobi i učenika prvih razreda osnovnih škola

13. 4. u 9:00 sati – posjeta polaznika poliklinike SUVAG Knjižnici

GLEĐANJE FILMOVA

Ružno pače, Snježna kraljica – prema bajkama Hansa Christiana Andersena

OSTALA DOGAĐANJA

2. 4. u 10:00 sati, Dječji vrtić Grabrik – obilježavanje 2. obljetnice nacionalne kampanje "Čitaj mi!" na Međunarodni dan dječje knjige. Slikovnicu "Priča o postanku grada Karlovca" čitat će naglas djeci zamjenica gradonačelnika gospođa Marina Kolaković. Nadalje, slikovnice će čitati knjižničarke Kristina Čunović, predsjednica Hrvatskog čitateljskog društva, i Tatjana Basar, članica Komisije za knjižnične usluge za djecu i mlade Hrvatskog knjižničarskog društva. Obljetnicu zajednički organiziraju Dječji vrtić Karlovac, Hrvatsko čitateljsko društvo, Grad Karlovac i Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" čijom je inicijativom i pokrenuta kampanja "Čitaj mi!" 2013. godine.

9. 4. – otvorenje izložbe "Kralj bajki – Hans Christian Andersen", povodom 210 godina rođenja književnika

NOĆ KNJIGE 23. 4. 2015., 17:30-20:00 sati

Izložba "KRALJ BAJKE – HANS CHRISTIAN ANDERSEN"

od 17:30 do 18:00 – "ANDERSEN ZA LAKU NOĆ" u sklopu programa "ČITAMO BAJKE I PRIČE (IZ BAJKOMATA)"

od 17:30 do 19:00 – kreativna radionica za male i velike "Noćni tulum veselih sovica", program za djecu predškolske dobi "VESELOPRSTIĆI"

od 18:00 do 19:00 – "SUSRET S PISCEM", gost: Tatjana Stepinac; "Priča o kapljici Karli" i razgovor na temu ekologije i voda

od 19:30 do 20:00 sati – sekcija "MALI GLUMCI" gostuju u Odjelu za djecu predškolskog uzrasta (Igrokazi: Zaljubitis, Mačka i miš, Ovan i jarac, Lav i žirafa)

od 19:00 do 20:00 sati – "SUSRET S PISCEM", gost: Marinko Marinović

ODJEL ZA DJECU PREDŠKOLSKOG UZRASTA

AKTIVNOSTI

1. 4. – Govorno-scenska aktivnost: Obilježavamo Svjetski dan šale pričanjem viceva i gledamo lutkarsku predstavu: "Dobri pastir" povodom Uskrsa

2. 4. – Govorna aktivnost: U sklopu kampanje Čitaj mi! obilježavamo Međunarodni dan dječje knjige i čitamo priču: "Pogodi koliko te volim", S. Macbratney; tijekom cijelog dana knjižničarke će čitati naglas djeci slikovnice, dobro došli su svi, roditelji s djecom, bake i djedovi s unucima...

7. 4. – Spoznajna aktivnost: Obilježavamo Svjetski dan zdravlja

13. 4. – Spoznajna aktivnost: Dolaze nam gosti iz Suvaga

22. 4. – Spoznajno-likovna aktivnost: Obilježavamo Dan planeta Zemlje u suradnji sa planinarskom službom HPS-a (Osmica)

29. 4. – Spoznajno-kreativna radionica: Obilježavamo Svjetski dan plesa u suradnji sa plesnom grupom "Studio 23"

30. 4. – Spoznajno-govorna aktivnost: U sklopu programa "Čitanjem i sportom do zdravlja" upoznajemo se sa aktivnostima taekwondo kluba "Prana" i čitamo slikovnicu: "Mara i sport"

NOĆ KNJIGE 23. 4. 2015., 17:00-20:00 sati

od 17:00 do 18:00 – posjet "Bajkomatu", slušanje Andersenovih bajki

od 18:00 do 18:30 – susret s autoricom slikovnice Tatjanom Stepinac na Dječjem odjelu na temu slikovnice "Priča o kapljici Karli"

od 18:30 do 19:30 – likovna radionica "Eko leptiri"

od 19:30 do 20:00 – igrokazi u izvedbi sekcije "Mali glumci"

NOĆ KNJIGE 23. 4. 2015. – SREDIŠNJE DOGAĐANJE - Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, 20:00-23:00 sati

20:00 sati - **ODJEL AUDIOVIZUALNE GRAĐE** - koncert Orkestra gitara Glazbene škole Karlovac, pod vodstvom nast. Darinke Drenjančević

20:30 sati - **IZLOŽBENI SALON "LJUDEVIT ŠESTIĆ"** - otvorenje izložbe fotografija "Svijet podzemlja", Speleološko društvo Karlovac, razgovor s autorima vodi prof. Sandra Živanović

21:00 sati - **ILIRSKA DVORANA** - književna večer s Dvinom Meler, autoricom putopisa; voditelj Darko Srndović, dipl. knjiž.

22:00 sati - **INFORMATIVNO-POSUDBENI ODJEL**, predvorje Knjižnice - glazbeni sastav "Funksteri"

od 18:00 do 20:00 sati - **ZATVOR U KARLOVCU** (Haulikova 1) - predavanje s projekcijom "Svijet podzemlja", upoznavanje s istraživanjem spilja i jama hrvatskoga krša; u programu sudjeluju članovi Speleološkog društva Karlovac, doc. dr. sc. Neven Bočić, gđa. Morana Rožman i g. Neven Ris. Voditelj programa Marinko Polović, dipl. knjiž.; prigodno darivanje knjiga zatvorenicima i upravi Zatvora u Karlovcu

Knjižnica za mlade, Banjavčičeva 8, Karlovac

IZLOŽBE

od 2. 4. do 16. 4. – Izložba DAGG-a

od 17. 4. do 31. 4. – Izložba Slavka Bionde "Od špilja do zvijezda", (otvorenje izložbe 17. 4. u 19:00 sati)

PREDAVANJA I RADIONICE

1. i 3. 4. u 10:00 sati – Turnir "Nintendo"

4. 4. u 10:00 sati – Uskršnji šahovski turnir

8. 4. u 13:00 sati – Predavanje "Business the American Way"

10. 4. u 18:00 sati – Izborna skupština UVS "Rebels"

21. 4. u 13:00 sati – Chinese Language Day, predavanje u suradnji s Konfucijevim institutom Sveučilišta u Zagrebu

24. 4. u 20:00 sati – Književna večer: gost Blogger Krule

28. 4. u 19:00 sati – Polkaview: Damir Madić

29. 4. u 12:00 (do 16:00) sati – DAGG, predavanje